

ZAKONSKI PREDLOG, KI GA NAŠ NAROD OGORČENO ODKLANJA

Dobro premišljen napad na slovensko šolstvo

Raznarodovanje Beneških Slovencev naj se nadaljuje - Poziv na ministra prosvete Paola Rossija

Rimska vlada je 28. decembra imela sejo, ki je vzbudila veliko pažnjo v vsej slovenski javnosti, ker so na njej razpravljali o uzakonitvi slovenskega šolstva. S tem je Italija naredila prvi korak, da se v naših krajih začne izvajati 6. člen ustave, ki pravi, da bo država »zaščitila s posebnimi zakoni jezikovne manjšine«. Povrh je Italija 5. X. 1954 podpisala v Londonu z Jugoslavijo še dodaten sporazum o slovenskem šolstvu na Tržaškem.

Vse te ustavne in mednarodne obveznosti, ki jih ima Italija do Slovencev, so ostale do današnjega dne žal na papirju, to se pravi, da niso še zajamčene v posebnih zakonih.

Posledica je, da so italijanske šole pri nas stalne, slovenske nestalne. Če pade na naši šoli število učencev pod določeno mejo, oblastva razred ali celo šolo lahko ukinejo, medtem ko ima italijanska šola lahko le dvoje učencev ali začasno nobenega, a se zaradi tega ne sme ukiniti. Ker so skoro vsi Slovenski šolniki le »začasno« nastavljeni, morajo vsako leto iznova »prostiti za namestitve«. Oblastva jih lahko odpuste iz službe brez pokojnine in odpravnine. Slovenci nimajo torej po zakonu enakih pravic kot Italijani, čeprav opravljajo eni in drugi isto delo in so jim naložene iste dolžnosti do države. V vsakem pogledu dvojna mera!

Da je tako stanje v demokratični državi nevzdržno, je uvidel tudi minister Rossi, ki je ob obisku v Trstu obljubil Slovincem, da bo izenačil njihovo šolstvo z italijanskim.

Njegove izjave so zelo ugodno odjeknile v slovenski javnosti. Hvala Bogu, so ljudje vzklikali, da sedi v Rimu minister, ki je pošten in pravičen mež, socialni demokrat, kateremu je tuja sleherna nacionalistična zaigranost.

SLOVENCIM SO GLOBOKO
RAZOČARANI!

Zakonski načrt, ki ga je minister sedaj predložil vladi, popravlja brez dvoma marsikatero krivico, toda kljub temu ne more niti od daleč zadovoljiti Slovencev.

Najprej zavoljo tega, ker uvaja za naš narod žaljivo novotarijo: pouk v slovenščini, pravi 1. člen, se lahko opravlja v posebnih šolah ali pa tudi v »stečajih« (*corsi*), to je v paralelkah ali vzporednih razredih, priključenih, se razume, italijanskim šolam.

To ne pomeni nič drugega, kot da se po novem zakonu dosedanja samostojnost slovenskih šol lahko ukine! Naše šole se pretvorijo v navadne vzporedne razrede na italijanskih.

Ker je na teh šolah vse upravno in didaktično vodstvo seveda v rokah Italijanov, postanejo sedanji slovenski ravnatelji nepotreb-

ni, ravno tako nepotrebna današnja tajništva na slovenskih šolah, nepotrebni posebni slovenski sluge in čistilke. Vsi ti Slovenci bi zgubili svoja mesta.

Ob svoj kruh bi lahko prišel marsikak naš človek tudi na podlagi 5. člena zakonskega načrta: za učitelje in profesorje na slovenskih šolah in »stečajih« — je v njem rečeno — naj se »če je mogoče (preferibilmente), imenujejo kandidati slovenskega materinega jezika«. Dopusčena je torej možnost, da slovenske dijake poučujejo — Italijani.

Samo po sebi se razume, da naša javnost to določilo z največjim ogorčenjem odbija. Od vlade zahtevamo, naj prizna v tem pogledu Slovincem iste pravice, ki jih je dala Južnim Tirolcem: na Tirolskem je bilo *uzakonjeno* načelo, da smejo nemške otroke poučevati *samo šolniki njihove narodnosti!* Zato spadajo tudi pri nas v slovenske učilnice samo slovenski vzgojitelji, v nobenem primeru pa ne učitelji tuje narodnosti.

PISMENE PROŠNJE STARŠEV

Na vsesplošen odločen odpor ljudstva je naletel tudi 2. člen zakonskega načrta, kjer je rečeno, da morajo naši starši, če hočejo vpisati otroke v slovensko šolo, narediti posebno prošnjo ter ji priložiti pismeno izjavo, da je slovenščina res »njihov materin jezik«.

Ljudje se sprašujejo, čemu je potrebna posebna pismena prošnja, ko je vendar po italijanski ustavi obiskovanje ljudske šole *obvezno in te kaznujejo, ako otroka ne vpiše!* Nikjer v Italiji ne zahtevajo od staršev, da delajo za obisk ljudske šole pismene prošnje, temveč so oblastva zadovoljna, če roditelji sploh pripeljejo otroke v šolo!

Zakaj naj bi veljal izjemen predpis ravno za slovenske šole? Edino zastran tega, ker

so slovenske! Narodno nezavednim in moralno manjvrednim Slovincem, ki vpisujejo svoje otroke v laške potujčevalnice, ni potrebno delati posebnih prošenj. Otroške odpadnikov sprejemajo z odprtimi rokami in prav malo jih briga, kakšen je njihov materin jezik.

Popolnoma drugačna načela pa veljajo, ko gre za slovenske šole. Tu je treba najprej popolnoma zanesljivo dognati, ali slovenski starši *zares želijo*, da bi se njihov otrok izobraževal v lastnem jeziku. Človek zdrave pameti bi sodil, da so starši izpričali svojo voljo prav s tem, da so izbrali otroku slovensko šolo. Kaj še! Za oblastva to ne zadostuje. Roditelji morajo še *črno na belem zapisati, da hočejo slovensko šolo*. Edino tedaj je šele dokazana volja staršev.

Po drugi strani pa volja roditeljev vendar ni tako sveta, kot se na prvi pogled zdi, kajti oni morajo priložiti tudi pismeno izjavo, da je materin jezik otroka res slovenščina. Kaj, če oblastva menijo, da je izjava neresnična? Tedaj bi otrok, če sodimo po pameti, *ne smel obiskovati slovenske šole*, kajti vanje spadajo le otroci resnično slovenskih staršev in nihče drugi.

Če se minister Rossi in vlada hočeta postaviti na to stališče, to se pravi, da je za obisk slovenskih šol odločilen le materin jezik učencev in ne volja staršev, mi to tudi sprejemamo. Saj bi bilo samo v korist slovenske narodne manjšine. V tem primeru bi morala namreč oblastva pognati iz italijanskih šol vse otroke neznačajnih slovenskih staršev na Tržaškem in Goriškem, predvsem pa ukiniti v Beneški Sloveniji celokupno tamkajšnje italijansko šolstvo ter ga nadomestiti s slovenskim, zakaj materin jezik Beneških Slovencev je očitno slovenski in ne italijanski.

Beneška Slovenija

Ministra Rossija pozivamo, naj se odloči: če je za pouk v šolah odločilen materin jezik učencev, naj naredi, kakor smo ravnokar rekli, če je pa odločilna volja staršev, naj črta iz zakonskega predloga vse predpise o posebnih prošnjah in pisanih izjavah, ki roditeljem samo otežujejo svobodno izražanje njihove volje. Zadostuje naj, da prijavijo otroke šoli, ki so si jo izbrali, saj je to od nekdanj v veljavi po vsej Italiji in v ostalih državah na svetu.

Zakonski osnutek pa dokazuje, da je minister drugačnega mnenja. Po vladnem načrtu naj bi se državljani razdelili v petero različnih vrst. K prvi spadajo tržaški Slovenci, ki ohranijo po londonskem sporazumu svoje

samostojne šole; k drugi goriški Slovenci, katerim smejo oblastva spremeniti šole v navadne *paralelne razrede italijanskih*; tretjo vrsto državljanov tvorijo Južni Tirolci, katerim je po zakonu priznana pravica, da smejo njihove otroke poučevati *izključno le učitelji in profesorji njihove narodnosti*, kar bi ne smelo veljati za goriške in tržaške Slovence. K četrti vrsti je treba prištevati državljane italijanskega materinega jezika, to je ogromno večino prebivalcev v republikli. Tem ni treba delati nobenih posebnih prošenj, dati nobenih pismenih izjav in zanje je jezik pouka stvar, o kateri nihče ne razpravlja. Pouk se opravlja pač po edino pravih načelih.

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

NOVA POLITIKA AMERIKE

S tem da so Združene države pred vsem svetom obsodile napad Angležev in Francozov na Egipt ter jih prisilile, da umaknejo svoje čete iz dežele, so dosegle velik političen uspeh zase in za Združene narode. Ugled in vpliv Amerike med afriškimi in azijskimi narodi se je visoko dvignil, *zakaj dokazala je z dejanji*, da je resnična nasprotnica kolonialnega imperializma.

Vendar je ta Eisenhowerjeva politika imela obenem za posledico, da je dosedanji odločujoči vpliv Angležev in Francozov na Srednjem vzhodu za vedno uničen. Ker pa nerazvite in zaostale dežele teh pokrajin ne morejo še živeti in napredovati brez pomoči te ali one velesile, je po porazu Angležev in Francozov nastala na Srednjem vzhodu velika praznina. Nastalo je vprašanje, kdo bo sedaj stopil v to praznino.

Pojavila se je nevarnost, da se mesta Francozov in Angležev polasti Sovjetska zveza ter zavlada na vzhodu Sredozemlja, od koder prihaja Evropi skoro vsa neobhodno potrebna nafta.

»EISENHOWERJEVA DOKTRINA«

Ker se hoče Eisenhower otresti očitka, da je s svojo politiko proti Angliji in Franciji samo odprl pot komunizmu na Srednji vzhod, se je z Dullesom odločil za naslednje ukrepe. Najprej bo zahteval od parlamenta, naj mu da pooblastilo, da sme brez odloga uporabiti ameriške oborožene sile, če bi kdorkoli napadel Srednji vzhod.

To naj bi bil jasen opomin Sovjetski zvezi, da bo imela opravka z ameriško vojsko, ako bi poskušala vdreti s silo v območje Sueskega prekopa in sosednih dežel. Srednji vzhod je proglašen ravno tako kot zapadna Evropa za prostor življenjske važnosti za Ameriko, katerega neodvisnost je pripravljena braniti tudi z orožjem.

Istočasno se je Amerika odločila nuditi tem deželam izdatno gmotno pomoč ter podpirati njihov gospodarski razvoj in napredek.

To novo politiko imenujejo »Eisenhowerjevo doktrino« ali miselno zasnovo o Srednjem vzhodu.

Važen dogodek je nov dokaz, kako je Amerika dokončno stopila na nekdanje mesto Velike Britanije ter postala edina odločujoča voditeljica vsega nekomunističnega sveta.

POLJSKA IN JUGOSLAVIJA

Okoli božiča so se v Varšavi sestali voditelji jugoslovanskih in poljskih komunistov ter razpravljali o bodočih odnosih med obema strankama. Sklenili so, da se bodo večkrat sestajali ter »v iskrenih razgovorih odstranjevali vsa morebitna nesoglasja v nazorih«. Ker so v obeh deželah na vladi komunisti, pomeni njihovo sodelovanje obenem sodelovanje med obema državama.

MADŽARSKA IN JUŽNI TIROL

Kakor po ostalih državah so visokošolci tudi v Avstriji dajali v javnih manifestacijah izraza svojim prijateljskim čustvom za tlačeno Madžarsko. Pri tem se je pa zgodilo, da so razni govorniki primerjali razmere na Madžarskem z onimi na Južnem Tirolskem in pozivali Italijo, naj preneha s svojo poli-

tično raznarodovanju manjšin v lastnih mejah. Šele tedaj bodo imeli Italijani moralno pravico se zgražati nad razmerami na Madžarskem.

Zaradi takega govorjenja in pisanja avstrijskih listov je rimska vlada ukazala svojemu veleposlaniku na Dunaju, naj ostro protestira v avstrijskem zunanjem ministrstvu.

VRNITEV K MATIČNI DRŽAVI

Na Novo leto se je Posarje, dežela, ki leži na meji med Nemčijo in Francijo, vrnilo v sklop svoje matične države, kakor se je bil svoj čas Adenauer sporazumel s Francozi. Zgodovinski dogodek so proslavili z bučanjem zvonov, ki se je iz Posarja razširilo na cerkve sosedne Nemčije.

S priključitvijo Posarja je zapadnonemška republika dobila 1 milijon novih državljanov in z rudami bogato pokrajino: v preteklem letu je Saarska kotlina proizvedla 17 in pol milijonov ton premoga in 6 milijonov in pol surovega jekla in železa.

In to bogastvo je bilo ravno vzrok, da je Francija po Hitlerjevem porazu zasedla deželo ter jo hotela za vedno odcepiti od Nemčije. Naposled se je državnikom v Parizu vendarle posvetilo, da bi to bila zelo kratkovidna politika, kajti dandanašnji si ošibela Francija ne more več dovoliti, da bi držala 1 milijon Nemcev stalno ločene od njihove domovine. Zato so se Francozi raje pravočasno sporazumeli z Adenauerjem ter prostovoljno vrnili Posarje; zato so pa dobili od Nemčije velike gospodarske ugodnosti ter si zagotovili njeno trajno prijateljstvo, kar je največja francoska pridobitev. Politika, za katero so se odločili, je bila edino pametna.

KRIZA V SVETOVNEM KOMUNIZMU

Zadnji občni zbor boljševikov v Moskvi in nemiri na Poljskem in Madžarskem so izzvali med komunisti vsega sveta globoko vrenje. Med njimi so se pojavila nesoglasja, kakšna naj bo po obsodbi Štalinove nasilne politike nova politika komunistov.

Decembra je bila sklicana v Moskvi seja Osrednjega odbora (Centralnega komiteja) sovjetske komunistične stranke, od katere je svet pričakoval, da bo v tem vprašanju povedala jasno besedo. Izkazalo pa se je, da je bilo to pričakovanje neutemeljeno: po seji so v Moskvi objavili samo sklep, da je treba temeljito spremeniti petletni gospodarski načrt za Sovjetsko zvezo, češ da ga odgovorni možje niso znali pravilno izvajati. Pomnožiti je treba proizvodnjo vsakdanjih življenjskih potrebščin in gradnjo stanovanj. To je bilo vse. O ideoloških razlikah med stalinovci in njihovimi nasprotniki nobene besede!

To pomeni, da si v vodstvu boljševikov niso še na jasnem, kakšno pot naj uberejo, in da ni nobena struja prevladala.

Medtem se pa nadaljuje ideološka borba med komunisti po svetu.

KITAJSKA, POLJSKA IN JUGOSLAVIJA

V Italiji je izstopila iz stranke cela vrsta kulturnih delavcev in pisateljev, češ da je Togliatti zagovarjal nastop Rusov na Madžarskem in s tem dokazal, da je še zmerom stalinovec. Iz stranke je bil izključen senator Reale, ki izjavlja, da bo nadaljeval do skrajnosti borbo proti Togliattiju.

Javne demonstracije v korist Madžarov so priredili mladi izobraženci tudi v Vzhodni Nemčiji, Romuniji in drugih komunističnih državah. Odpor se pojavlja tudi že med visokošolci Sovjetske zveze.

Najzanimivejše je zadržanje važne in prostrane Mao Tse Tungove Kitajske. Najprej so v njej javno odobraval politiko Gomulke na Poljskem in zdelo se je, da se tudi popolnoma strinjajo s Titom; saj so objavili v celoti njegov govor v Puli in zatem tudi govor, ki ga je imel Edvard Kardelj v jugoslovanskem parlamentu. Svet je imel vtis, da so Kitajska, Poljska in Jugoslavija edine v tem, naj bo vsaka komunistična država od Moskve neodvisna ter naj si sama svobodno izbere lastno pot v socializem.

Pred nekaj dnevi se je pa izvršil na Kitajskem preokret: tkar naenkrat so izjavili, da ne morejo odobravati politike Tita, češ da ona povzroča le cepitve v vrstah svetovnega komunizma. Čvrsto stoji ob strani Jugoslavije danes samo Poljska in velike množice nezadovoljnih komunistov v vseh podložnih deželah ter ostalih državah Evrope. Kako se bo vse to končalo, ne more danes nihče predvideti.

VELIKI STROŠKI

Kakor povsod tako staneta poslanska zbornica in senat tudi v Italiji davkoplačevalce precej denarja. Poslanci so imeli v preteklem letu 142 sej, senatorji pa 134. Za njihove plače in dnevnice in za osebje, nameščeno v parlamentu, je država izdala lani 6 milijard in 150 milijonov. Vsaka seja stane povprečno 22 milijonov lir. Veliki, toda neizogibni stroški!

V DIM

V preteklem letu so pokadili v Italiji za 400 milijard lir tobaka. Najhujši kadilci so v Genovi in njeni pokrajini Liguriji. Vsak državljan pihne letno 8000 lir v zrak. Tu so vsote ženske in dojenčki, ki ne kadijo. Država ima od tobaka tako silne dohodke, da z njimi vzdržuje skoro vso vojsko.

AKADEMI PROTESTIRAJO

Proti krivičnemu vladnemu šolskemu načrtu, o katerem pišemo v današnjem uvodniku so dvignile svoj glas tudi vse visokošolske slovenske organizacije na Goriškem. Zavoljo tesnega prostora besedila žal ne moremo objaviti, pač pa korači naših akademikov toplo pozdravljamo. Iz srca nas veseli, da so se v obrambi slovenskega šolstva našli združeni in edini akademiki vseh struj in ideologij. Nastop mladine naj služi za zgled in pobudo vsem našim odgovornim političnim voditeljem.

Akademiki so poslali obenem protestne brozjavke predsedniku Gronchiju, ministru Rossiju, predsednikoma poslanske zbornice in senata ter delavskima voditeljema Togliattiju in Nenniju.

HUDA ZIMA

Vremenoslovci napovedujejo, da se s severovzhoda približuje val mraza. Najhuje je že zdaj na Južnem Tirolskem, kjer je toplomer padel kar na 20 stopinj pod ničlo ter so potoki do dna zmrznili. Mnogi vodovodi so popokali. Pod ničlo je padel pred enim tednom toplomer tudi v Gorici in Trstu, a se je zadnje dni iznenada spet dvignil. Milo vreme pa ne bo dolgo trajalo.

NOVICE

NENNIJEVI MILIJONI

Pietro Nenni, voditelj Italijanske socialistične stranke, je svoj čas prejel od Sovjetske zveze Stalinovo nagrado za mir, ki so mu jo letos izplačali. Najprej je Nenni zaradi dogodkov na Madžarskem hotel denar vrniti, nato je pa 25 milijonov lir, ki so mu jih dali, vendarle obdržal in na pameten način uporabil: 8 milijonov je podaril Italijanskemu rdečemu križu, ostale je pa razdelil med razne ustanove, ki skrbijo za revno in zanemarjeno mladino.

VELIKANSKI POŽAR

Na Silvestrovo je začelo goreti v znani milanski tovarni koles »Bianchi«. Plamen je nastal zaradi kratkega stika v skladišču. Požar so ukrotili šele po dveh urah gašenja, vendar znaša škoda nad 200 milijonov lir.

ZANIMIVA POROKA

V mestu Oisy v Južni Franciji se je te dni poročil 53-letni zdravnik dr. Chatrier. Za življenjsko družico si je izbral gospodično Ivanka Lebrun, ki ji je pred 23 leti sam pomagal na svet v ondodni porodnišnici. Da bo novorojenček nekaj njegova žena, tedaj ni mogel slutiti.

ZBOR KARDINALOV

Katoliški svet pričakuje, da bo papež kmalu izpopolnil zbor kardinalov, ki bi po odredbi Siksta V. iz l. 1586 moral šteti 70 članov, a jih ima danes le 60. Najstarejši kardinal je 91-letni Aleksander Verde, najmlajši pa 50-letni nadškof Siri v Genovi. V kardinalskem zboru je 21 Italijanov, večino imajo torej inozemci. Vse kaže, da pridejo pri imenovanju novih kardinalov spet v poštev predvsem inozemci, in sicer zastopniki velikih azijskih in afriških narodov, kajti le tako lahko Cerkev ohrani in izpriča pred svetom svojo vesoljnost. Nezasedeni so tudi starodavni kardinalski sedeži na Dunaju, v Londonu, v Utrechtu na Nizozemskem in v Milanu.

IZROČILI SO JIH SODIŠČU

Državni poslanci so po zakonu nedotakljivi. Pred sodišče smejo priti samo na podlagi posebnega sklepa parlamenta. To se je zgodilo sedaj, ko je poslanska zbornica izročila več svojih članov sodišču: najprej 4 komuniste, ker so imeli brez dovoljenja policije shode, nato demokristjana Quarello, ki je s svojim avtomobilom podrl in ubil 3 pešce in naposled socialnega demokrata Bonfantinija, ker je podpisoval menice, ne da bi imel zanje kritje. Poslednja dva so najbolj opravičeno izročili sodnikom.

POSTAVILI MU BODO SPOMENIK

Blizu Borgo San Lorenzo v Toskani je živel delavec. Čigar pes Fido ga je vsak večer čakal pred avtobusnim postajališčem, ko se je vračal z dela domov. L. 1943 je med bombardiranjem gospodarja ubilo. Od tedaj je minilo 13 let, a Fido hodi še zmerom čakati gospodarja. Ze četrte ure pred prihodom je na postaji. Ko potniki izstopajo, veselo maha z repom v upanju, da zagleda gospodarja. Ko izstopi poslednji, Fido žalostno zavije in se po trt vrne domov. Naslednji dan spet zama-

ka. Zvestoba živali, ki bi bila lahko marsikateremu človeku za vzgled, je ljudi tako ganila, da ga hranijo na občinske stroške in so sklenili mu postaviti po smrti javen spomenik.

SKRLATICA V SNEGU

KRALJEVSKA OBLAČILA

V raznih vladarskih hišah je posebno ženskim članom strogo predpisano, kako se morajo oblačiti. Žena cesarja Franca Jožefa Elizabeta je bila n. pr. prisiljena obuti vsak dan nov par čevljev, čeprav se je zaradi tega zelo jezila. Današnja angleška kraljica izda za obleke vsako leto okoli 25 milijonov lir, njena sestra Margareta pa 10. Nekatere toalete seveda oblečeta samo po enkrat. Čas bi bil, da se ti starokopitni predpisi, ki ne spadajo več v naš čas, odpravijo.

KASNO SE JE VRNIL

Koroški Slovenec Franc Napokaj, doma blizu Celovca, je bil l. 1915 poklican pod orožje in nato ujet na ruski fronti ter odpeljan v daljno Sibirijo. O njem ni bilo več glasu. Njegovi so mislili, da je umrl. V resnici je večkrat prosil, da bi se smel vrniti domov, a ni uspel. Šele ko so ga premestili v evropsko Rusijo, mu je zasijala sreča: letos pred božičem je prejel obvestilo, da se sme vrniti. Tako je po 41 letih spet zagledal ljubo rodno zemljo koroško. S seboj je pripeljal ženo Rusinjo in otroke.

Dobro premišljen napad na slovensko šolstvo

(Nadaljevanje s 1. strani)

čelih vzgoje v materinem jeziku učencev. Kdor bi kaj drugega predlagal, bi ga opravičeno proglasili za slaboumnika.

In vendar obstoji v Italiji še peta vrsta državljanov, katerim je *pouk v materinščini kratko in malo odvezet*, in to so Beneški Slovenci. V šolah ne slišijo nikoli niti besedice svojega jezika, v slovenščini lahko le še molijo v cerkvah in poslušajo ponekod evangelij. Prava sramota za kulturno, demokratično in katoliško Italijo!

Kako more minister Rossi kot socialist in človek zagovarjati pred svojo vestjo tak sistem vzgoje? Nacionalisti mu bržkone pojasnjujejo, da so Beneški Slovenci že tako skoro poitalijančeni in da bodo v kratkem popolnoma zgubili zavest svojega slovanskega rodu. Zato zanje niso več potrebne slovenske šole.

Toda v tem je ravno tragična zmeta Italije. V Rimu na žalost niso še spoznali, da je obožena borba proti fašizmu prebudila v delu beneškoslovenske mladine zavest slovenstva, ki je nobena sila na svetu ne bo mogla več uničiti. To je uspeh druge svetovne vojne. Če se Italija *pravočasno ne sprizani s tem zgodovinskim dejstvom, bo prej ali slej doživela v Beneški Sloveniji najtežja razočaranja*.

POTREBNA JE SKUPNA OBRAMBA

Iz vsega tega je razvidno, zakaj mora vsak Slovenec najodločneje odbiti vladni šolski osnutek. Kako naj se med nami najde človek, ki bi odobral uničenje samostojnosti slovenskih šol na Goriškem in ostale neenakopravnosti, s katerimi hoče zakon udariti vse slovenske starše naših krajev! In kako naj se katerikoli pošten človek strinja, da bodi šolstvo v Beneški Sloveniji še nadalje ponižano v politično erodje raznarodovanja našega ljudstva? To za nas ne more biti poštena in pravična ureditev šolstva za slovensko manjšino pod Italijo.

Minister Rossi naj ve, da bi z novim osnutkom prišlo naše šolstvo v bistvenih točkah na slabše, kot je bilo *pred uzakonitvijo*, in da bi Slovenci dobili v šolah manj pravic, kakor so jih imeli med vojno pod nacisti in zatem pod ameriško-angleško zasedbo. Za časa borbe proti fašizmu si je naše ljudstvo vsepovsod, in tudi v Beneški Sloveniji, samo ustanavljalo slovenske šole, pod njegovim moralnim pritiskom so nato Nemci odprli slovenske šole tudi v Gorici in Trstu. Za obisk teh šol niso delali takih ovir, kot jih stavi slovenskim staršem Rossijev načrt! Amerikanci in Angleži so obstoječe stanje priznali in nam dali nove šole, medtem ko ni Italija ustanovila v naših krajih do danes *niti ene edine slovenske šole, pač pa takoj zatrla one v Beneški Sloveniji*. Po novem zakonu bi se postopno rušenje našega šolstva le nadaljevalo in Slovenci bi padli v hujše šolske razmere, kot so bile pod Hitlerjem.

Tej smrtni nevarnosti se morajo Slovenci postaviti z vsemi silami v bran. Toda njihova borba bo uspešna le tedaj, *če bodo nastopali složno in v polni narodni disciplini!* Tudi najpreprostejši človek razume, da slovenska šola ne more biti zaveda te ali one stranke, **MARVEČ SVETA STVAR NARODA V CELOTI NE GLEDE NA VSE IDEOLOŠKE RAZLIKE**. Ko so bili narodi v stiski, so vselej v zgodovini, če so bili zreli, na svoje razprtije pozabili ter svoje skupne velike koristi skupno branili. Kadar niso tega storili, so jih nasprotniki zdrobili in uničili.

To je vzrok, zakaj tako dosledno zahtevamo ustanovitev nadstrankarskega Narodnega sveta v naših krajih. Kako upravičena je ta zahteva, nam zopet dokazuje najnovejši vladni šolski načrt.

Če razmere pri nas žal niso še dovolj zrele, da bi osnovali Narodni svet, je treba vsaj takoj ustanoviti nadstrankarski akcijski odbor za obrambo slovenske šole. Tako nam narekuje pamet in tako žele in zahtevajo slovenske ljudske množice!

Dopisi v Tržaškega

DOLINA

V četrtek preteklega tedna je bila na županstvu redna seja občinskega sveta. Svetovalci so v glavnem razpravljali o znanem zakonu 703, po katerem se znatno spreminja užitninski davek. Trošarina na vino se je s 1. januarjem znižala od 18,75 lir na liter na 12 lir na liter. Občina bo na ta način imela približno 2 milijona manj letnih dohodkov. Trošarina na likerje do 50 stopinj alkohola znaša 75 lir, na pijače z nad 50 stopinjami alkohola pa 112,50 lir. Davek na meso se je zvišal za 4 lire na kg, trošarina na električno pa za 1,75 lir na kilovatno uro.

O družinskem davku so sklenili, naj se tako imenovani »eksistenčni minimum«, to je najmanjša vsota neobdavčljivih dohodkov zviša od današnjih 135.000 na 225.000 tisoč. Za vsakega družinskega člana je treba tej vsoti dodati nadaljnjih 50 tisoč.

Občinski svet je nato izvolil novo davčno komisijo ter imenoval svetovalca Bruna Prašlja kot svojega zastopnika v šolskem patronatu.

Na predlog župana so svetovalci soglasno sprejeli resolucijo, v kateri zahtevajo, naj se pri Pokrajinskem zboru ustanovi poseben odbor, ki naj bi imel nalogo izposlovati od vlade takojšnje in učinkovite ukrepe v korist tržaškega gospodarstva.

Na koncu je svetovalec Štrajn v imenu opozicije predlagal resolucijo, ki obravnava zadnje politične zapletitve na Madžarskem in na Srednjem Vzhodu. Resolucija z zadovoljstvom ugotavlja, da sta Anglija in Francija na ukaz Organizacije združenih narodov umaknili svoje čete iz Egipta, ostro obsoja početje sovjetskih čet na Madžarskem in pozdravlja junaško borbo ogrskega ljudstva proti tujim zavojevalcem. Resolucija ni bila sprejeta. Zanj sta glasovala le dva svetovalca, eden pa se je glasovanja vzdržal. Nismo sicer preveč navdušeni za to, da naši občinski sveti razpravljajo o svetovnih političnih dogodkih, na katere prav gotovo ne morejo vplivati. Kdor pa hoče o tem razpravljati, ni dovolj, da prečita nekaj doma sestavljenih stavkov, temveč mora svoje resolucije znati utemeljiti in braniti. In to prav posebno če ve, da ima opravka z zgrajenimi ter izšolanimi političnimi nasprotniki, kakršni so nekateri komunisti v dolinskem občinskem svetu. Nič čudnega zato, če je Štrajnova resolucija naletela na tako slab odmev. S tem pa ni rečeno, da se večina naših občanov strinja z županom Lovriho, ki na madžarsko žaloigro gleda z očmi svojih strankarskih, Moskvi vdanih predstojnikov.

NABREŽINA

Po več dneh iskanja se je šele pretekli petek zgoniškemu lovskemu čuvaju posrečilo najti 84-letnega Antona Guliča iz Nabrežine, ki je 19. decembra odšel z doma in ni bilo nato za njim ne duha ne sluha. Na žalost ni so revežu mogli več pomagati, ker je zdravnik ugotovil smrt. Našli so ga na nekem polju pri Sv. Primožu, nedaleč od Gabrova. Starček je najbrž nameraval narediti majhen sprehod, a, ker mu je zaradi starosti nekoliko opešal spomin, ni našel več poti domov. Nastopila je noč, pritisnil je mraz in starček jima je podlegel.

Naj v miru počiva! Sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

CEROVLJE

Na Štefanovo je velika množica vaščanov in prebivalcev bližnjih ter daljnih vasi spremlila k večnemu počitku 22-letnega Alberta Antoniča, sina občinskega odbornika g. Antona.

Pokojnik je bil po poklicu pek in je že 8 let svoje delo pridno opravljal pri Grilančevi pekarni v Nabrežini. Na božični predpraznik je kakor vselej zgodaj zjutraj šel z doma, a so ga kmalu po 8. uri našli mrtvega na železniški progi nedaleč od Devina. Nihče ne ve in najbrž tudi ne bo vedel, zakaj si je pokojnik, ki je bil izredno vesele in pogumne narave, sam poiskal smrt. Doma so se vsi radi imeli, ni bilo pomanjkanja in se ni tudi nikdar slišalo, da bi ga mučile kake druge težave. Njegova smrt ostane prava uganka, kakršno je pravzaprav marsikatero človekovo dejanje.

Po verskem opravilu v cerkvi in na pokopališču je šempolajski pevski zbor zapel nekaj žalostink, med žalnimi sprevedom pa je igrala nabrežinska godba. Krsto so nosili domači fantje, spremljale pa so jo v belo oblečena dekleta.

Staršem in drugim sorodnikom je lahko v veliko tolažbo dejstvo, da ob teh bridkih urah niso bili sami, temveč da so jim tako vaščani kakor tudi ljudje iz drugih vasi zares velikodušno priskočili na pomoč ter jim pomagali prestati težko preizkušnjo.

Naj bo pokojniku Stvarnik prizanesljiv sodnik! Svojem izrekamo iskreno in globoko sožalje.

REPENTABOR

Na zadnji seji pred prazniki je občinski svet med drugim razpravljal tudi o vprašanju vojaškega strelišča v bližini borovega gozda, ki ga mora občina letno čistiti zaradi borovega preleca.

To delo pa je silno otežkočeno, ker imajo vojaki skoraj vsak dan strelske vaje. Svetovalci so zato sklenili naprositi vojaška oblastva naj strelišče premeste drugam. Izvolili so tudi novo davčno komisijo, nakazali župnemu uradu 32 tisoč lir izredne podpore ter odobrili nakup pohištva za čitalnico ter nakup opreme za javno kopališče.

Na koncu je bila sprejeta resolucija o gospodarskem stanju Tržaškega ozemlja. Svetovalci v bistvu zahtevajo, naj vlada čimprej izda nekaj zares učinkovitih ukrepov za dvig našega gospodarstva.

BORŠT

Po dolgih letih boleznij je na Novo leto izdihnil svojo dušo 65-letni Petaros Peter, železničar v pokoju. Pokopali smo ga v sredo in pogreba se je udeležilo lepo število vaščanov. Naj mu Bog da večni mir in pokoj! Sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

VAŽNA KOMISIJA

Tržaški župan Bartoli je včeraj podpisal odlok, po katerem je bila ustanovljena posebna občinska komisija, ki bo odslej dodeljevala brezdomcem stanovanja, zgrajena s pomočjo države. Člani komisije so: sodnik, trije občinski predstavniki (2 od večine in 1 od manjšine) ter predsednik občinske pod-

porne ustanove. Gre za važno spremembo, ker bodo sedaj v komisiji od ljudstva izvoljeni predstavniki, ki bodo prav gotovo boljše opravljali svoje težko in odgovorno delo kot prejšnja komisija, katere člani so bili navadni uradniki.

Komisijo čaka ogromno delo. Pregledati mora nič manj ko 17 tisoč prošenj za stanovanja, ki jih v glavnem gradi Ustanova za ljudske hiše (IACP).

TIHI DOBROTNIK

V vasi Cardito blizu Neaplja živi priletni Teodor Mandato, ki vsak dan opoldne odpre vrata na svoje obširno kmečko dvorišče, kamor sedejo stotine revežev okrog preprostih miz k brezplačnemu kosilu. Poleg tega podpira še 48 siromašnih družin. Oblastva se sprašujejo, od kod prihajajo Mandatu veliki denarji za tako dobrodelnost. Pred leti je bil sam revež in pobiral s svojimi 8 otroki cunje po Rimu. Medtem je sicer postal premožen, toda ne tako, da bi mogel toliko razdajati za siromake. Mož se le smehlja, da mu pomaga božja previdnost, drugi pa menijo, da ga podpirajo nekatere bogate judovske družine, ker jim je med vojno rešil življenje. Njegova dobrodelnost sloni na izreku evangelija, naj levica ne ve, kaj dela desnica.

KROŽEK MLADIH IZOBRAZENECV

vabi na sestanek, ki bo v petek, 11. januarja 1957, ob 20.30 v Trstu, ul. Comerciale 5/1. Na sporedu je predavanje dr. Rafka Premrla.

O RAZVOJU UPRAVE
JUGOSLOVANSKEGA GOSPODARSTVA
Vstop z vabilom.

SLOVENSKA PROSVETA V TRSTU

vabi na prireditev, ki bo na predvečer praznika sv. treh kraljev z naslovom:

TRETJI BOŽIC

V prvem delu bo pel škedenjski pevski zbor pod vodstvom Dušana Jakomina niz najlepših slovenskih božičnih nesmi. Vmes pred jaslicami melodram. — Drugi del izpolni Gheonova legenda o Santaremskih strežnikih. Igrali bodo člani Slovenskega odra.

Prireditev bo v Avditoriju, v soboto 5. jan., začetek ob 20.30. — Vstopnice se dobe v prodaji v trgovini Lupša in na novem sedežu Slovenske prosvete (ulica Trento 2/II).

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

V nedeljo, 6. januarja, ob 17. uri v dvorani na stadionu »Prvi maj«, Vrdelska cesta št. 7

II. JAVNA PRODUKCIJA

igralske in baletne šole Slovenskega narodnega gledališča v Trstu, s sodelovanjem gojencev Glasbene šole pri Glasbeni Matici v Trstu

GLASBENA MATICA

priredi v sredo, 9. jan. 1957, ob 20.30 v Avditoriju, ulica del Teatro Romano

KONCERT MLADIH GLASBENIH UMETNIKOV

Nastopajo: Hoelzel Hilda (sopran), Križmančič Silvan (violina), Svava Boris (klavir), Vođopivec Aleksandra (klavir)

Dopisi iz Goriške

DOKONČNI IZIDI VOLITEV

V goriškem mestnem svetu smo Slovenci dobili 4 svetovalce. Izvoljeni so bili 3 kandidati Slovenske liste, in sicer dr. Sfiligoj, dr. Kacin in dr. Birsa, od Liste naprednih Slovencev pa neodvisni kandidat g. Rudi Bračič.

Za pokrajinski svet je bilo izvoljenih 15 demokristjanov, 4 komunisti in po en zastopnik socialnih demokratov, socialistov in novofašistov. Od slovenske liste je izvoljen dr. Sfiligoj, od LNS g. Miladin Černe.

V novem pokrajinskem svetu bodo sedeli trije Slovenci, in sicer dr. Sfiligoj, Černe Miladin in komunistka Marija Selič. Doslej sta nas zastopala le dva Slovenca.

BOŽIČ NA GORIŠKEM

Goriški Slovenci smo tudi letos obhajali svojo polnočnico v cerkvi Sv. Ivana. Udeležba je bila letos še številnejša kot druga leta. Med božičnim veseljem smo se spomnili v molitvah tudi bratov in sester v matični državi in prosili božje Dete, da bi se v njej ne skrnil več ta največji praznik Gospodovega rojstva s tem, da ga oblastva proglašajo za navaden delovni dan. Čudimo se, kako morejo še vedno vztrajati pri odredbah, ki žalijo najgloblja čustva najmanj 90 odstotkov državljanov, in to še letos, ko je celo ogrska komunistična vlada dovolila svobodno praznovanje božiča in oddajala z dovoljenjem Rusov božične pesmi po radiu.

Odredbo bi bilo treba preklicati že zavoljo tega, ker samo škoduje ugledu matične države v inozemstvu.

SOVODNJE

Prefekturni odbor je v preteklem tednu odobril stroške za novo delovišče in spremembe v proračunu za leto 1956. Naš novozvoljeni občinski svet bo imel na praznik Sv. treh kraljev prvo sejo, na kateri bo izvolil župana in občinski upravni odbor.

ŠTMAVER

Božične praznike smo Štmaverci prav veselo preživeli. Sredi praznikov je na tihem praznoval 50-letnico rojstva brat našega g. župnika dr. Rafko Premrl, ki nam večkrat tudi zanimivo pridiguje. Kar začudili smo se, ko smo zvedeli, da se je naš doktor že srečal z Abrahamom. Svežemu petdesetletniku iz srca čestitamo in mu želimo mnogo božjega blagoslova.

Naši dvolastniki, ki imajo zemljišča na solkanski strani, že dolgo moledujejo, da bi jim otvorili nov obmejni prehod pri Fonzarjevem posestvu. S tem bi lahko z manjšimi stroški spravljali drva na svoje domove. Saj jih morajo sedaj prenašati in prevažati

NOVA POROČNA PARA

V četrtek preteklega tedna sta si v stolnici obljubila večno zvestobo gospod Doljak Lojze in gdč. Bruna Furlan. Zenin je sin po vsej Primorski znane in spoštovanega pokojnega Poldeta Doljaka.

V lepi kapelici na Korzu je g. Marijan Komjanc na Stefanovo združil v sv. zakon svojega brata, zdravnika Iva Komjanca z gdč. Brumat Mirjam.

Novoporočencem iz srca čestitajo njihovi goriški prijatelji in jim voščijo mnogo sreče in božjega blagoslova v novem življenju. K čestitkam in voščilom se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

preko Solkana in Gorice. To pomeni zanj veliko izgubo časa in precejšnje stroške. Obmejna oblastva bi morala imeti vsekakor več razumevanja za kmečko ljudstvo, saj je borba za življenje že tako zelo huda.

ŠTEVERJAN

Na Novo leto je tihoma praznoval 50-letnico cerkveniške službe naš domačin Ciril Hlede. Ves ta dolgi čas je slavljence skoro vsak dan stregel pri božji službi, pri kateri je molil za svojo družino, vse Števerjance in slovenski narod. Nikogar Števerjanci tako globoko ne spoštujejo in ljubijo kakor njega. Zato bi bili prav radi njegovo 50-letnico praznovali slovesno, a tega niso mogli, ker se je medtem v njegovi družini zgodila nesreča. Njegov sin Adrijan se je zbodol v sredinec in nato so ga morali operirati v bolnici Brigata Pavia. Kako je operacija izpadla, še ne vemo.

Slavljence je že marsikaj hudega pretrpel v življenju in zato vsi občudujemo njegovo Jobovo potrpežljivost. Za časa zadnje vojne so Nemci odpeljali njegovega sina Lojzeta v Videm in ga tam ustrelili kot talca.

Petero otrok je vzgojil v krščanskem in narodnem duhu.

Slavljenceu in njegovi družini želimo mnogo sreče in bogatega božjega blagoslova.

Zadnji teden smo praznovali kar tri poroke. V Gorici se je poročil domačin zdravnik Ivo Komjanc, v domači cerkvi pa so si obljubili večno zvestobo g. Milutin Klanjšček in gdč. Maraž Slavica ter njen brat Mirko in nevesta Hlede Zala iz Ščednega.

Vsem trem parom iz srca čestitamo.

IZ PLEŠIVEGA

Po dolgih letih obljub in potrpeživega moledevanja je krmimska občina končno pedaljšala vodovod tudi do nas in Sv. Subide. Nova napeljava pa ni še bila odobrena. Upamo, da se to v kratkem zgodi in da bo vodovod tudi uradno otvorjen, tako da se ga bodo lahko začeli vaščani čimprej posluževati.

DR. FRANC VIDMAR

Na Novo leto ob 5. popoldne je umrl v Gorici sodni svetnik Vidmar Franc. Bilo mu je 80 let. V zadnjih treh mesecih je očitno pešal.

Dolgo let je bil okrajni sodnik v Bovcu, nato v Cerknem. Ko je bil upokojen, je odprl odvetniško pisarno. Zaradi svoje politično-narodnega udejstvovanja, je bil 5 let konfiniran v južni Italiji. Naj sveti plemenitemu

možu večna luč, njegovi družini pa izrekamo globoko sožalje.

SMRTNA KOSA

V predpreteklem tednu smo goriški Slovenci pokopali lastnika znane gostilne na Tržaški cesti trgovca Franceta Čubeja. Njegova gostilna je bila zbirališče Slovencev, ki so narodno zavednega moža globoko spoštovali. Ko je bil mlajši, se je živahno udeleževal tudi v slovenskem kulturnem in političnem življenju. Bil je Kromberžan in umrl v 70. letu starosti.

Komaj pred mesecem je umrla tudi njegova žena Ivanka. Njunim sorodnikom, posebno še sinu Mirku, izrekamo iskreno in globoko sožalje.

Nekaj besed zasluži v Novem listu tudi Ivanka Brezavšek, dolgoletna hišna pomočnica v družini pokojnega zdravnika dr. Rojna, v kateri je služila od leta 1922 do smrti Rojčeve hčerke Edite, ki ji je iz hvaležnosti zapustila eno svojih hiš v ulici Contavalle. Marijina družba ji je priredila zelo lep pogreb.

Pred kratkim je umrla druga Marijina družbenica Lojzka Ličen, doma iz Rihemberga. Že njena 53-letna zvesta služba v družini Krainer v Raštelu priča o zlahtnosti in kremenitosti njene slovenske duše. Zato se ne čudimo, da jo je Krainerjeva družina spoštovala kot svojega družinskega člana. Goriška Marijina družba je tudi njej priredila zelo lep pogreb.

»SMRT ZAVEDNE SLOVENKE«

V bolnici Usmiljenih bratov je na novoletno jutro umrla 77-letna Marija Podgornik, dolgoletna upraviteljica Goriške Straže in Novega lista po prvi svetovni vojni. Prej je bila upraviteljica Slovenskega Primorca, ki ga je izdajal in urejeval pokojni dr. Andrej Pavlica.

Pokojnica je bila zelo vestna in sposobna uradnica. Odlikovala se je tudi po izredni narodni zavednosti in delavnosti. Naj ljubi Bog bogato poplača njeno vzorno požrtvovalno narodno delavnost. Njenim sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

RADO DELPIN

V petek popoldne so v Solkanu-Novi Gorici pokopali Rada Delpina. Doma je iz Podgore. Služil je kot trgovski pomočnik v znani goriški prodajalni jestvin Bigot. V dobi narodno-osvobodilne borbe se je pod imenom »Zmago« proslavil z res velikim osebnim junaštvom in je zato tudi prejel odlikovanje in naslov narodnega heroja Jugoslavije. Prestano trpljenje v ječah in v bojih je še mlademu možu spodkopalo življenje. Zapušča ženo in tri otroke. Naj počiva v miru!

AGENCIJA

»Elio«

GORICA — ul. MAMELI 8 — Tel. 52-65

VAM PRESKRBI vsakovrstne dokumente, potne liste in konzularne vizume; SESTAVLJA prošnje in prijave; POSREDUJE v prevozništvu in splošnih kupčijah.

URNIK: od 9. do 12. in od 15. do 18. ure
Ob sobotah popoldne in praznikih zaprto

Beneška Slovenija

SEMPETER SLOVENOV

Znano je, da so nekatere osebe iz Čedad in od drugod nameravale ustanoviti poseben konzorcij za upravljanje in vzdrževanje številnih vodovodov, ki so bili zgrajeni po zadnji vojni v 7 občinah Beneške Slovenije. Določena je bila tudi višina prispevka vsake občine. Ta prispevek gre v milijone, ki naj bi služili za plače inženirjev, tehnikov in delavcev ter za nabavo raznega orodja. Vsa ta množica naj bi živela na račun naših bednih občin.

Ker so se vsi občinski sveti temu uprli, so se gospodje obrnili na videmsko prefekturo. Prefekt je s posebnim odlokom ustanovil konzorcij, češ da so bili vsi vodovodi zgrajeni z vladno pomočjo. Župani naših občin so bili sklicani v Čedad, da izvolijo predsednika ter ostale upravniške konzorcija. Na zborovanju je šempetrski župan Ciril Jusa podal pogumno izjavo proti ustanovitvi konzorcija, češ da bi strahotno obremenil občine, ne da bi kaj koristil. Podobne izjave so dali tudi vsi ostali župani in obenem naprosili čedadskega župana senatorja Pelizza, naj od prefekta izposluje, da svoj odlok prekličie.

Sedaj čakamo, ali bo prefekt ustregel željam naših občin ali pa ščutil/koristi tistih, ki bi si radi preskrbeli nov vir dohodkov.

Naše mesto postaja čedalje bolj važno. Poleg 700 dijakov ter nekaj desetih profesorjev, ki so stalni gostje, prihaja k nam vedno več turistov. Tudi iz Kobariškega kota jih je vedno več, kar dokazuje, kako potreben in koristen je bil videmski sporazum za obmejni promet.

Kljub zimskemu vremenu je bilo v novembru 13.052 prehodov s prepustnico in 2908 z dvolastniškim dovoljenjem. Samo na prehodu pri Stupici je šlo v Jugoslavijo 2000 italijanskih državljanov, v Italijo pa je prišlo 4446 Jugoslovancev.

Iz Čedad vozi dnevno avtobus do Tolmina in obratno. Ob sobotah je naval potnikov tako velik, da bi bilo treba vožnje pomnožiti. Ves promet poteka v najlepšem medsebojnem razumevanju in brez najmanjše neprilike. Svoj čas so tako imenovani »italianissimi«, ki so na vse mogoče načine ta sporazum ovirali, čakali o pogubnih posledicah pogodbe za varnost naših dolin. Sedaj pa tudi ti molče in sami prav radi uporabljajo prepustnice. Velika škoda pa je, da je prenos denar-

ja in blaga preveč omejen in da so na blokih sploh prestrogi.

Slišali smo, da bodo v najkrajšem času speljali do bloka pri Stupici elektriko, kar bi morali storiti tudi Jugoslovani. Zadeva je nujna, saj vsakdo vidi, kako je na bloku, če moraš čez v večernih urah.

IZ MATAJURJA

Planinsko društvo iz Čedad je povabilo jugoslovanske planince iz gornjega Posočja na zaključno proslavo letošnje planinske sezone. Povabilu sta se odzvali društvi iz Kobarida in Bovca. Po kratki slovesnosti v Čedadu so se Italijani in Jugoslovani odpravili na vrh Matajurja. Med potjo jih je prebivalstvo beneških vasi pristrčno pozdravljalo in jih pogostilo z »buricami«, to je s pečenim kostanjem in domačim vinom.

Med razgovori so Italijani povabili Jugoslovane, naj bi se udeležili prvega smučarskega tekmovanja, ki ga letos nameravajo prirediti na Matajurju. Izrazili so tudi željo, da bi letos uredili skupen koledar zimskošportnih prireditev na obmejnih smučarskih Matajurja. Kakšno prijateljstvo in človečansko sožitje bi lahko bilo med obema narodoma, če bi ne bilo med volilno laško inteligenco toliko narodnih zagrzencev in nestrpnosti!

12

R. B.

»Strela«, rentaći Cesar nad svaki, »dol pojte, bom že jaz opravil!« Odmotava papirje in jih kaže poveljniku straže, ki je skočil na našo ladjo. Pregleduje luči in nekaj razsaja, da niso pravilno obešene, da lahko kdo od zadaj ne vidi in trči. Cesar odgovarja. Nekaj časa se prerekata in motita blaženo tišino, potem pa patrolni čoln tiho odpluje mimo barke Ninota Brontolona. Ta pa ves preplašen maha z rokami in polglasno vpije v vsli ribiških narečjih, naj se umaknejo, ker se bodo sicer vse ribe razbežale. »Na, zdaj pa imaš zastran teh smrkavih pregledov«, je rentaćil, ko je čoln odropotal pregledat Izolane in Čozote.

»Kako je zdaj tam?« vpije Cesar skozi trubo. »Hudiča, kvas bo; prej je bilo poč manno vse gosto živalie; zdaj pa imaš«, odgovarja Nino ves iz sebe. Čez hip je zopet vse pogreznjeno v temo in molk. Sliši se le plivkanje morja in kako skačejo ribice v slepečem krogu lampar.

BOŽIČNA ZGODBA

Spanec je prešel. Krmilo in vrvi so tiščale v rebra, da sva se s prijateljem raje preselila k Cesarju. Sedel je na nizki ograji in poslušal v gluho noč. V Svetem Križu je bila ura polnoč.

Ura, ko nehote vstajajo spomini in se odvijajo podobe iz mladih let, ko smo poslušali pravljice in bajanje o strahovih in kaznih božjih za predrznost in trmo. Kar nehote se splete naglas misel: »Pa je res, da se včasih zaplete hudič v mrežo?«

Cesar je spet pri volji, da bi sukal jezik. Poseže po ponujanju cigareti. »Res je, res!«

»Pa ne pravi, rogati in kosmati?«

»Hm, tak menda ne. Pa tak je, da mreže

raztrže in ti oči oslepi. Tako se je že zgodilo. — Rajnka teta pri frnači je pravila; še lubec sem bil, ko sem jo poslušal.«

Zdaj bo nekaj, sem pričakoval. Cesar pa je imel suh jezik. Šele mala čutarica z vipavskim tropincem, ga je razmajala.

»Veste, tiste stare čase so ljudje, pa tudi mi ribiči, dosti bolj gledali na postavo in krščansko navado. Ob gotovih praznikih, posebno na 'viljo' božično niso naši stari šli na morje. Doma pri svojih so se pripravljali na praznik in polnočnico; pasere so cvrli, molili in zapeli. Na okna, proti morju obrnjena, so ženske postavljale prižgane laterne, tako da, če se kdo na sveti večer vica po vodi, lahko privesla v pristan, če se ga je božiček usmilil. Kdor bi šel na sveti večer z mrežo ven, bi ga lahko hudič za kazen oslepil, tako so nas učili.«

Kar bom zdaj povedal, se je zgodilo že daleč nazaj, morda petdeset in še nekaj let od tega. V naši vasi se je oženil Tojo pod Gospodovo grizo. Tiste hiše danes ni več. Pripeljal je na dom mlado in brhko, ki je po vipavsko kar naprej s 'pej, pej' zavijala. Lepo ji je zvenelo. Tojo je ribaril na vse pretege; družinica je rasla. Brajda za eno ponjavo, pod napo pa že štiri lačna usta! Zato je hodil lovit na petek in praznik. Pa je imel srečo, močni, črni Tojo. Smejal se je prav objestno, ko so ga svarili, da sta tudi oddih in božji praznik potrebna. — 'Kaj praznik! Ribe v sak, sold v mošnjo!' — je odgovarjal Tojo.

'Samo, da ti ne pride hudič v sak', je oporekal stari Bibčev ded.

'Tisti se zaplete samo na sveti večer, pa še takrat se ga ne bojim'.

Lovil je Tojo kar naprej. Prišel je božič.

Brez vetra in lepo vreme je bilo tisto leto. Ribiči so že dva dni pred 'viljo' pospravili mreže; ženske so raznesle ribe po vaseh in v Trst. Nekaj so jih odbrale za domači praznik.

Vse se je pripravljalo na božič. Tudi pri Tojevih je žena vse pospravila in pripravila. Otroci, štirje so že vreščali po hiši, znašli so skupaj mah in pastirčke.

Tojo je pa pripravljaj mreže.

'Nocoj pa nikar ne hodi' je svarila še vedno lepa Dorica. 'Je sveti večer! Tudi za našo družino. Kar preobleci se', je žena prosila.

On pa trmasto: 'Poglej, kako teče tam spodaj voda; prav za pasere. Obljubil sem jih v Trst še dve cajni. Prej ko zazvoni k polnočnici, bom že doma.'

'Ne danes, je nevarno; sem slišala, da je hudič na vodi', se je Dora zasolžila.

'Babje čenče' in je šel.«

Napeto sva s Stankom poslušala to božično zgodbo.

Cesar se je odhrkal in je spet pripovedoval: »Saj mi ribiči nismo bogznaj kako molitveni, kar naravnost klicat nesrečo, tudi ne!«

V Svetem Križu je že trkljalo k božični polnočnici. Toja še ni bilo z lova. Žena je z otroci molila in postavila laterno na okno, da bi mož našel v pristan. Stopili so sosedje v hišo in jo vabili s sabo. Dora je zaihtela in povedala, da se boji za Tojo, ki je na današnji večer šel pasere lovit.

Kriški mežnar je že odzvonil po končani polnočnici. Še zadnja 'Sveta noč ...' in 'Kaj se vam zdi ...' sta privreli iz raskavih kraških grl, potem se je množica kamnarjev in ribarjev vsula na trg. Vsi so že vedeli, da je šel Tojo na lov. Majali so z glavo, da ne bo dobro končalo; saj človek ne živi samo od rib. — Nismo preveč ne cerkveni ne farmanski, a na morju se naučimo tudi moliti«, je modroval Cesar. Bal sem se že, da ne bo skončal zgodbe. »In potem kako je končal Tojo na božični večer?«, sprašujeva.

(nadaljevanje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Značilni premiki v društvu poljskih pisateljev

Zveza poljskih pisateljev je imela nedavno tega izreden kongres, na katerem je prišlo do zelo zanimivih sprememb v vodstvu. Zbor je bil napovedan že za oktober, a so ga zaradi napetih razmer na Poljskem in madžarskega upora odložili. Duhovi so bili tedaj preveč razburjeni. Proti koncu leta se je ozračje vsaj na Poljskem že nekoliko ohladilo in tako je pisateljski kongres v redu potekel, četudi je prišlo na njem do presenetljivih premikov.

Za novega predsednika so namreč demonstrativno izvolili šestdesetletnega pisatelja in časnikarja Antonija Sloninskega, ki je bil pred vojno urednik uglednega varšavskega tednika »Wiadomosci Literackie«. Po izbruhu vojne in zasedbi Poljske leta 1939 je našel zatočišče v Londonu in je ostal v begunstvu do leta 1950. Lansko pomlad je vzbudil v poljski javnosti in tudi v ostalem svetu veliko pozornost neki njegov javni govor, v katerem je poudaril, da je zdanovski »socialistični realizem« precizno orodje za uničevanje umetnosti. Moskvska »Literaturnaja gazeta« ga je nato obdolžila protisovjetskega hujskanja. Še pred nekaj meseci so mu stalinisti grozili, da bodo napravili z njim »kratek proces«. Njegovo izvolitev za predsednika pisateljskega društva so pozdravili na kongresu z burnim ploskanjem. Varšavski radio je ob tej priložnosti pohvalil Sloninskega zaradi njegovega neustrašnega vedenja pri »obrambi državljanjskih svoboščin« in »svobode izražanja«

v zadnjih mesecih pred politično spremembo na Poljskem.

V novem odboru zveze sta tudi Marija Dobrowska in Mieczyslaw Jastrun, ki sta bila v stalinističnem razdobju potisnjena v ozadje.

Na kongresu so poljski pisatelji obračunali s »socialističnim režimom«, v kolikor ni nič drugega kot poveljevanje režima in zato le politična in ideološka propaganda. Pisatelj Michal Rusinek je vzbudil navdušeno odobravanje, ko je izjavil, da je na Poljskem »literaturi sladkorne pese in traktorjev« za vedno odklenalo.

Ob zaključku kongresa so odobrili resolucijo, ki zahteva poleg drugega nov, svobodoljubnejši tiskovni zakon, odpravo vsakršnih seznamov prepovedanih knjig in tesnejše stike s poljskimi pisatelji, živečimi v begunstvu. Resolucija tudi zahteva, da v bodoče uredniki literarnih revij ne smejo več biti izpostavljeni nikakršnemu pritisku oblasti. Najbolj odločno pa so zahtevali na občnem zboru odpravo cenzure za ves tisk in odpravo državnega monopola nad založništvom in tiskom, pa tudi objavo vseh tajnih spisov in poročil o umetnikih, katera je napočila v svojih arhivih tajna policija.

Na kongresu so odobrili tudi brzojavko, s katero izražajo svojo vzajemnost z madžarskimi pisatelji. Podpisalo jo je 37 najvidnejših poljskih pisateljev, v prvi vrsti odborniki njihove zveze.

K božičnemu radijskemu sporedu

Prejeli smo naslednji dopis: V eni zadnjih števil »Novega lista« sem bral povabilo uredništva, da bi bralci v dopisih povedali svoje mnenje o programu slovenske radijske postaje v Trstu. Zato dovolite, da povem tudi jaz svoje mnenje.

Pri božičnem programu naše radijske postaje sem najbolj pogrešal slovenske božične pesmi. Res je radio oddajal nekatere, a največ take, ki so jih zložili moderni skladatelji in ki puste človeka hladnega. Priznam, da nisem ves božični čas predsedel pri radijskem sprejemniku, a mnogo ur sem vendarle prebil pred njim in v tistem času nisem slišal niti ene oddaje, kjer bi bile na sporedu stare, prirske slovenske božične pesmi, ki so nam tako drage in jih radi poslušamo tudi tisti, ki jim drugače ni za cerkveno glasbo. Celotno polnočnico iz Škedenja so peli na radiu skoro same take pesmi, ki nam niso segle do srca, ker jih ne poznamo in so božične samo po besedilu, katerega pa je pri taki oddaji skoro nemogoče razumeti. Samo enkrat sem slišal te božične praznike v našem radiu pesem »Sveta noč«, če izvezamo seveda oddajo, v kateri so otroci voščili staršem in učiteljem srečne praznike in vmes tudi kaj zapeli. To je bila prav gotovo — vsaj po mojem mnenju — najbolj »božična« in najbolj prirska oddaja, kar sem jih slišal med letošnjim božičem.

UMETNIKOVA VOŠČILA

Slikar Lojze Spacal je razposlal kot voščilo za novo leto svojim prijateljem in znancem lep barvni odtis svojega dela »Sneg na Krasu« z lastnoročnim podpisom. Simpatična poteza je vzbudila najlepši vtis in Spacalovo voščilo je močno razveselilo vse, ki so ga prejeli.

Nekaj odtisov je še v prodaji v naših knjigarnah.

***

KRAS V BESEDI IN PODOBI

Te dni je izšla v Trstu krasno opremljena knjiga »Itinerari del Carso Triestino« (Pota po tržaškem Krasu). Napisal jo je predsednik Tržaškega planinskega društva Chersi. Obsega trideset popotovanj od Devina do Socerba. Knjiga pa ni le vodič po Krasu, ampak je točen opis Krasa v zemljepisnem, zgodovinskem, geološkem, paleontološkem in umetnostnem pogledu. Zanimivi so popisi podzemeljskega Krasa, jam in ponikalnic. Manjkajo pa podrobni opisi prebivalstva, ki so bili še precej nepristransko podani v Cuminovi »Guida della Carsia Giulia« (Trst, 1929), predhodnici te izdaje. Prednost nove izdaje so lepi zemljevidi in slike.

Naprodaj je pri tajništvu društva Società Alpina v Trstu.

Na sam božični večer okrog 18. ure pa nas je postaja razveseljevala celo z najpristnejšim »jazzom«! Prav tako tudi ob raznih drugih urah v božičnih dneh. Nedvomno je sicer, da se mora ozirati tudi na poslušalce, ki ljubijo za božič tako glasbo. Vendar bi želeli, da bi se bila vsaj približno toliko ozirala tudi na tiste poslušalce, ki hočejo za božični čas malo več božičnega razpoloženja. Nekateri tuje radijske postaje — in celo največje — so na božični dan kakih pet- in še večkrat oddajale samo »Sveto noč, blaženo noč«, poleg tega pa še lepe stare ljudske božične pesmi. Ne vem, zakaj naša postaja tega ni zmogla, ko bi bila s tem zelo ustregla tudi poslušalcem onstran meje.

Vsako leto sem tudi upal, da bom slišal za božič lepo sestavljeno oddajo ljudskih božičnih pesmi drugih narodov, Hrvatov, Madžarov, Romunov, Nemcev, Francozov, Holandcev, Rusov in Skandinavcev, a ta želja se mi nikakor noče uresničiti. Vsaj take božične »združene Evrope« bi menda ne bilo tako zelo težko ustvariti! Prav rad bi iz svojega žepa prispeval, da bi si naša postaja nabavila nekaj takih plošč.

Eden izmed poslušalcev

„Tokovi“ v tisku

V kratkem bo dotiskana nova tržaška revija »Tokovi«, ki bo po daljšem času spet nekoliko razgibala literarno življenje na Tržaškem, o katerem se je zdelo, da se je zelo poplitnilo in zamočvarilo, odkar Trst ni imel več slovenske revije. Vendar so pod na videz mrtvo gladino strujili sveži tokovi, ki si bodo z novo revijo — upamo — našli izhoda in osvežili ter poživilili tukajšnje kulturno življenje. Uredniki so Boris Pahor, Lojze Rebula in Josip Tavčar.

V prvi številki sodeluje kar lepo število pisateljev in pesnikov. Z novelami bodo zastopani Lojze Rebula, Boris Pahor, Josip Tavčar, Evelina Umek in italijanski pisatelj Michele Prisco, ki je poslal za objavo doslej še neobjavljeno novelo. Revija bo namreč skušala prispevati svoj delež h kulturnemu zblizanju med Slovenci in Italijani. Prvi med Italijani se je odzval temu povabilu ravno mladi romanopisec in novelist Michele Prisco. K sodelovanju v prihodnjih številkah bodo povabljeni še drugi pomembni italijanski pisatelji, revija pa si bo prizadevala, da v vsaki številki predstavi Italijanom tudi kakega pomembnega slovenskega pisatelja ali pesnika.

Pesmi so prispevali za prvo številko Vinko Beličič, Zdravko Ocvirk, Zora Tavčar in Miroslav Morje, izmed pesnikov v Sloveniji pa Alojz Gradnik, Edvard Kocbek in Cene Vipotnik.

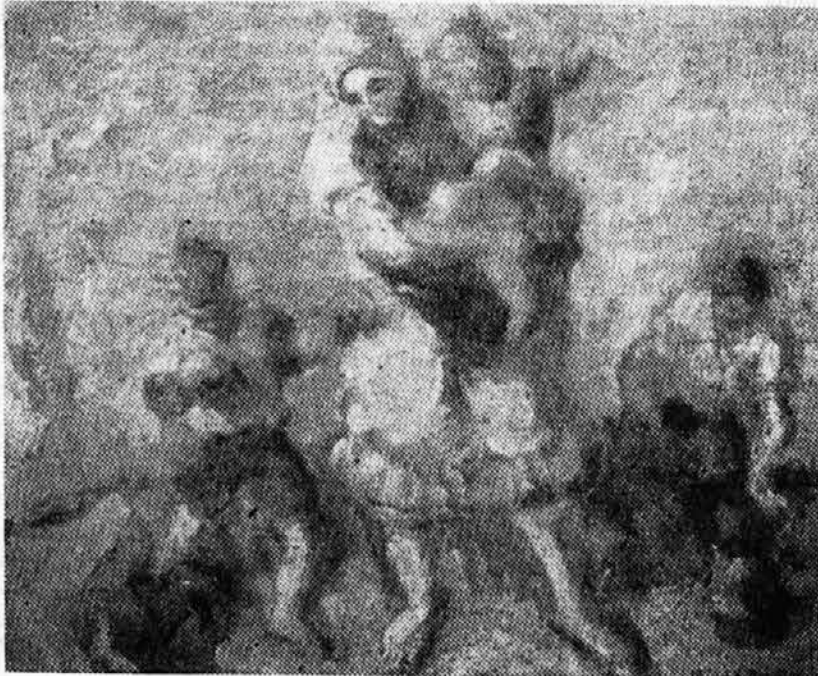
Naši ljudje

v „Vinogradu rimske cesarice“

Tik pred novim letom je bila dotiskana zbirka novel Alojza Rebulca »Vinograd rimske cesarice«. Izdala jo je založba »Obzorja« v Mariboru, ki je danes po svoji podjetnosti, po skrbi za izvirno slovensko knjigo in prizadevnosti za tiskarsko knjižno kulturo vodilna slovenska založba.

Rebulova zbirka novel — ki pa ni njegova prva knjiga, ker je že pred poltretjim letom izšel v Trstu v posebni knjigi njegov kratki zgodovinski roman »Devinski sholar« — bo že v nekaj dneh na prodaj tudi v tukajšnjih slovenskih knjigarnah. Za knjigo vlada že zdaj veliko zanimanje. Mnogi so si dali knjigo v knjigarni »rezervirati«, in to zlasti mladi ljudje, ki najbolj cenijo Rebulovo pisanje, v kolikor ga poznajo po omenjenem zgodovinskem romanu in po novelah, ki so bile objavljene v revijah. Rebula zajema namreč snov za svojo pripovedno umetnost iz življenja naših ljudi v Trstu in na Krasu; človeku na tem koščku zemlje, odrezanem od matične države in vendar v mnogih ozirih tipično in naravnost vzgledno slovenskem, velja Rebulova posebna pažnja in ljubezen, četudi mu niso tuji osrednjeslovenski motivi.

V eni prihodnjih števil bomo prinesli podrobnejšo oceno knjige, ki je, tudi kar se zunanje opreme tiče, pomemben in razveseljiv dogodek na slovenskem knjižnem trgu.

RIHARD JAKOPIČ: DRUZINA

SLIKAR RIHARD JAKOPIČ

(r. 1869 - u. 1943) je začel kot impresionist, a se kaj kmalu spremenil v ekspresionista. S svojim poetskim realizmom je v zadnjih letih dosegel monumentalnost. Slovenski narodni umetnosti je postavil ne samo temelje, ampak jo tudi dvignil na evropsko raven, kar so po znamenitih razstavah na Dunaju, v Beogradu, Varšavi, Londonu in drugod priznali najprej tujci in nato tudi domovina. Velike zasluge ima tudi kot organizator in podpornik mladih umetnikov.

O slovenski glasbi v Trstu

Od tržaškega skladatelja in dirigenta g. Vrabca smo prejeli dopis, ki ga kot svobodna časnikarska tribuna radi priobčujemo:

»V božični številki Vašega lista je objavljen članek »O slovenski glasbi v Trstu«, v katerem je nekaj tako čudnih trditvev, da človek res ne more molče mimo njih. Najprej nekaj o najbolj neverjetni novici: »Komaj v zadnjih letih se dela v Ljubljani na tem, da se ustvari orkester!« Saj smo vendar v Trstu samem videli in slišali v Avditoriju ljubljanski simfonični orkester! In komaj pred nekaj leti je ljubljanska opera izvajala na stadionu I. Maj štiri opere z nekaterimi reprizami in vse z orkestrom! In ljubljanski simfonični orkester je imel že krožno potovanje po vsej Italiji. Ljubljanska opera je pa gostovala v Franciji in na Holandskem prav v pretekli sezoni!

Potem pa še modro ugotavljanje, da »nekaj od vseh vetrov skupaj spravljeneh violinistov, mogoče ena flauta in kaka pozavna ne pomenijo še orkestra«. Gospod G. sicer ne pove, kje je videl teh »nekaj od vseh vetrov skupaj spravljeneh godcev«. Zdi se pa, da je mislil na Jeftejevo prisego, ki sta jo izvajala mladinski zbor Glasbene Matice in pevski zbor Skamperle ob spremljevanju orkestra, ponavljam — orkestra! Orkester nima pa še nikjer na svetu in najbrž tudi nikoli ne bo imel standardiziranega sestava. Vsak skladatelj, ko napiše skladbo za orkester, tudi sam izbere one instrumente, ki se mu zde potrebni za izvedbo njegovih glasbenih misli. Tako si n. pr. Honegger izbere godala in zraven saho po eno leseno pihalo od vsake vrste, Wagner zahteva celo 16 rogov, medtem ko Beethoven v večini svojih simfonij nima niti pozavn, da o basklarinetu in podobnem niti ne govorim. In vendar izvajajo vse te reči skupine, ki jim vsi pravimo orkester! Pripomnil bi še, da pretežna večina orkestrrov ne spravi skupaj n. pr. 16 Wagnerjevih rogov, temveč priredi taka mesta po svojih možnostih, a se zaradi tega nihče ne razburja. Orkester, ki je izvajal Jeftejevo prisego, res ni bil zelo številčen, manjkalo mu je marsikaj ter je bilo treba nekatera mesta adaptirati, orkester je pa vendarle bil. Dober ali slab, to do orkester.

Gospod Grbec je smatral tudi za potrebno zabavljati nekoliko čez umetnosti namenjene zavode in glasbene šole, ki so baje pridobitna podjetja in »se na njih drži le to, kar se izplača«. E, skladatelj Ivan Grbec, za gojitev umetnosti ne zadostujejo samo lepe in idealne besede, potrebni so tudi prostori, luč, kurjava, notni papir, stolice, hranjeni in oblečeni učitelji in prav tako učenci in vse te prostaste stvari zahtevajo prav tako prostaška računanja in še najbolj umazane stvari — denarja. Sicer pa mi-

slim, da je imel g. skladatelj do danes časa dovolj, da na bolj idealen način ostvari svoje nadvse plemenite misli, ki jih tudi podpisani iz vsega srca odobravam! Lahkomiselna in površna se mi zdi ravno tako trditev, da »v več kot 50 letih svojega obstoja ljubljanska Matica ni mogla razumeti, da je orkester osrednja os, okoli katere se vrti vsa glasbena kultura«. Kje imamo v Trstu »do tri koncerte na dan«, mi je tudi uganka.

Pri intervjujih se običajno oba sobesednika zmečita, kaj bosta objavila in kaj bo ostalo med njima le kot zaseben pogovor. Čudim se zato prof. Merkuju, da je vzel za dobre tudi take izjave, o katerih sam dobro ve, da nimajo prav nikjer nobene podlage! Ze res — svoboda mišljenja, tiska, demokracija itd. Toda jaz sem že tak antidemokrat, da sem se že pred vojno na občnih zborih jezil, ker sem le demokraciji in svobodni besedi na ljubo moral poslušati bedarije. Kdor daje nepremišljene in neutemeljene izjave, ni demokrat, temveč lahkomišelnec in ni vreden demokracije.

UBALD VRABEC

TONE KRALJ: PRVI SLOVENSKI PISCI

KULTURNE VESTI

Gledališča v Sloveniji so lani uprizorila 24 starejših in novih slovenskih del in dala skupno 310 predstav, na katerih je bilo vsega 120.600 obiskovalcev. To je pomembno priznanje domačim delom. Mnogo manjše zanimanje za dela slovenskih skladateljev pa je pokazalo koncertno občinstvo v Ljubljani in Mariboru.

Lani je izšlo v Sloveniji 37 novih slovenskih lepovednih del, od tega dve tretjini mladinskih in slikanic. Ta knjižna žetev je vse prej kot razveseljiva. S takšno knjižno »letino« smo se ponašali Slovenci še pred sto leti. O vzrokih smo že pisali in še bomo.

Miško Kranjec piše roman v štirih zvezkih o XIV. partizanski diviziji. Prva dva zvezka bosta izšla letoš pri Državni založbi Slovenije.

Z novim letom je prenehal Slovenski knjižni zavod v Ljubljani. Njegove založniške posle in obveznosti je prevzela Cankarjeva založba, ki pa je tudi ukinjena kot samostojna založba in vključena v založniški sklop »Ljudske pravice«.

»STUDI GORIZIANI«

Prejšnji teden je izšel XX. zvezek revije »Studi Goriziani«, ki jo izdaja goriška državna knjižnica pod vodstvom razgibanega ravnatelja dr. Manzinija. Tudi ta zvezek prinaša podrobne študije krajevno-zgodovinskega značaja. Ze v več snopičih so se oglašali po navadi isti člankarji in se je zdelo, da se krog pisateljev in vsebinsko območje vedno bolj zožuje. Vendar se je v tej številki oglasil tudi profesor monakovske univerze Franc Babinger z zgodovinsko študijo o Pavli Gonzagi, ženi zadnjega goriškega grofa Lenarda. Spessot piše o grofih Strassoldo, Dollo Zorzut pa o družini Della Torre. Iz zgodb o starih fevdalcih te pa prijetno pripelje Cossar, ki piše o umetnosti Gorice v revolucijski in Napoleonovi dobi. Ni dvoma, da je tudi ta snopič goriških študij temeljit, vendar pusti vtis, da le preozko objema goriško zgodovino v raznih smereh.

ZA ZEDINJENJE IRSKE

Irci in njihov otok je te dni spet privlekel naše pozornost mednarodne javnosti. Otok, ki šteje okrog 80 tisoč kvadratnih kilometrov in nad 4 milijone prebivalcev, je razdeljen v dva dela: severni je sestaven del Velike Britanije, največji del ozemlja tvori pa samostojno irsko republiko, lki je 1. 1949 pretrgala vse vezi z Veliko Britanijo.

Otok je bil svoj čas ves obljuden s katoliškimi Irci, a ko je v srednjem veku prišel pod oblast Angležev, so ti začeli po načrtu naseljevati v deželi angleške plemiče in meščane ter izrivati domačine. Irci so izgubili svojo zemljo in celo svoj jezik ter govorili v javnosti in v družinah le še angleščino. Zdelo se je, da bodo kot poseben narod zginiti in se potopili v vladajoči angleški kulturi. Narodno in gospodarsko zatiranje je bilo tako kruto, da so Irci trumoma zapuščali svojo domovino ter se selili v Ameriko. Danes je v Združenih državah okoli 9 milijonov Ircev, doma pa le 3 milijone.

BREZUSPEŠNO RAZNARODOVANJE

Četudi so Irci tako rekoč svoj jezik zgubili, so se s pomočjo svojih bratov v Ameriki kot narod vendarle ohranili.

V borbi za obstanek so našli pa največ opore v svoji katoliški vezi, ki jih je ostro ločila od protestantskih Angležev. Razlika v veri jih je ravno tako obvarovala narodne smrti kot Poljake v njihovih bojih proti protestantskim Prusom in pravoslavnim Rusom. To je vzrok, da so Irci ravnotako kot Poljaki znani po svetu kot zavedni in zvesti katoličani.

Ircem se je končno posrečilo, da so si priborili lastno državo, v kateri sedaj po načrtu obnavljajo in širijo znanje lastnega jezika. Že skoro izumrli irski jezik je postal uraden ter se v vseh šolah obvezno poučuje, četudi Irci danes govore v veliki večini še angleščino.

Najbolj pekoča rana pa je za Irce, da je njihov otok razdeljen na dvoje. Ko so se namreč osamosvojili od Angležev, so morali ugrizniti v kislno jabolko ter priznati, da se severni del otoka, tako imenovani Ulster, kjer so tuji naseljenci postali v teku stoletij večina, odcepi ter postane lastna država, priključena Veliki Britaniji.

Od tedaj je glavni narodni cilj Ircev, da se irski otok spet združi ter da postane Ulster sestavni del irske države. Angleži so pa v tem pogledu nepopustljivi in nočejo o tem niti razpravljati.

V odgovor na to je tajna irska organizacija IRA začela v angleškem Ulsterju celo vrsto atentatov. Po najrazličnejših krajih severne Irske so začele pokati bombe. Napadi na radijske postaje, na vojaška skladišča, na sedeže policije, na vojašnice in javne urade so vznemirili vso britansko javnost in obrnili pozornost sveta spet na Irsko.

Poleg težav zaradi Sueza ima sedaj Eden na glavi še spor pred pragom samega Londona. Irska nas uči, da je vse raznarodovanje in vse tuje naseljevanje konec koncev jalovo in zgodovinsko škoduje le samim nasižnikom.

Olimpijski izidi - 3

Jadranje — M. 5,5 S. I.: 1. Švedska 5527 točk; 2. Vel. Britanija 4050; 3. Avstralija 4022. - Dragon: 1. Švedska 5723; 2. Danska 5723; 3. Vel. Britanija 4547. - Star: 1. ZDA 5876; 2. Italija 5649; 3. Bahamas 5223. - Sharpie m 12: 1. Nova Zelandija 6086; 2. Avstralija 6086; 3. Vel. Britanija 4859. - Finn: 1. Danska 7509; 2. Belgija 6254; 3. ZDA 5953.

Rokoborba — Prosti slog: Mušja kat.: 1. Calkalanice (SZ); 2. Khojastehpour (Iran); 3. Akbas (Turčija). - Bantam kat.: 1. Daginstanli (Turčija); 2. Yaghoubi (Iran); 3. Chakov (SZ). - Peresna kat.: 1. Sasahara (Japonska); 2. Mewis (Belgija); 3. Penttila (Finska). - Lahka kat.: 1. Habibi (Iran); 2. Kasahara (Japonska); 3. Bestaev (SZ). - Polsrednja kat.: 1. Ikeda (Japonska); 2. Zeuglin (Turčija); 3. Balavadze (SZ). - Srednja kat.: 1. Nikolov (Bolgarija); 2. Hodge (ZDA); 3. Skirhace (SZ). - Polteška kat.: 1. Takhti (Iran); 2. Koulaev (SZ); 3. Blair (ZDA). - Teška kat.: 1. Kaplan (Turčija); 2. Alichev (Bolgarija); 3. Kangasniemi (Finska). - Grško-rimski slog: Mušja kat.: 1. Soloviev (SZ); 2. Fabra (Italija); 3. Egribas (Turčija). - Bantam kat.: 1. Virouopaev (SZ); 2. Vesterby (Švedska); 3. Horvat (Romunija). - Peresna kat.: 1. Makinen (Finska); 2. Polyak (Madžarska); 3. Dzenelice (SZ). - Lahka kat.: 1. Lehtonen (Finska); 2. Dogan (Turčija); 3. Toth (Madžarska). - Polsrednja kat.: 1. Bayrak (Turčija); 2. Manejev (SZ); 3. Berlin (Švedska). - Srednja kat.: 1. Kartosa (SZ); 2. Dobrev (Bolgarija); 3. Jansson (Švedska). - Polteška kat.: 1. Nikolajev (SZ); 2. Sirakov (Bolgarija); 3. Nilsson (Švedska). - Teška kat.: 1. Parfenov (SZ); 2. Dietrich (Nemčija); 3. Bulgarelli (Italija).

GOSPODARSTVO

VRTNAR V JANUARJU

Smo sicer v zimski dobi, a marsikje je v vrtu še precej zelenjadi, saj vsak pravi vrtnar računa tudi z zimo, ko je zelenjad najbolj draga. Zato ima tudi sedaj kaj naprodaj: endivija je povezana, da postane lepo bela; por in cikorija (katalonska) rasteta kar na prostem. Zima jima ne škoduje mnogo, razen ako je tako huda, kot je bila lansko leto in l. 1929. Enaka kupčija z motovilcem in broklji. Zimski solati, ki smo jo v jeseni presadili in od katere pričakujemo zgodaj spomladi trde glavice, moramo napraviti streho, da jo obvarjemo pred mrzlim severnjakom. Za vsejano špinačo ni potrebno imeti posebne skrbi, saj ni niti v lanski zimi vsa zmrznila. Isto velja za vrzotine, to je zgodnje kapusno zelje, ki smo ga presadili v jeseni. Tudi blitev ni posebno občutljiva za mraz. Peteršilj naj bo pokrit s steljo ali slamnato odejo, korenček pa kaže izkopati in shraniti v pesku v kleti. Tudi ves rdeči radič še ni izkopen, a kazalo bi ga izkopati, povezati v snopiče, shraniti v pesku v kleti in potem po potrebi siliti ali v ogretim rastlinjaku ali v hlevu ali sredi kupa gnoja; mnogi ga silijo tudi v kuhinjah. — Z vso to zelenjadjjo še razpolaga skrbni vrtnar.

Kjer pa na vrtu nič ne raste, tam mora biti zemlja globoko prekopana in pognojena. Hlevskega gnoja ni za vrt nikdar preveč.

Za vsakih 100 m² površine ga je potrebno 500 do 1000 kg ali na vsaki štirjaški meter po 5 do 10 kg. Hlevski gnoj podkopljemo, vrhu pa lahko raztrosimo Thomasove žindre (scorie Thomas), in sicer na vsakih 100 m² po 10 do 15 kg. Istočasno raztrosimo na vsakih 100 m² po 1/2 kg geodrina za razkužitev zemlje. Pred sajenjem oziroma setvijo bomo pa zemljo še enkrat prerahljali.

Kot ne smemo na njivah leto za letom saditi na isto njivo samo krompirja ali samo žita, temveč moramo posevke menjavati, tako moramo storiti tudi v vrtu: kjer je letos rastle korenasta zelenjad (rdeča vrtna pesa, korenček, korenasta zelena ali selin, repica itd. Menjavanje pridelkov ali kolobarenje — (plodored) je potrebno tudi v vrtu, ker drugače se zemlja enostransko izrablja in istočasno se tam namnožijo različni škodljivci.

V tem mesecu si uredimo tople grede: ogradimo gotov prostor v obliki zaboja, kamor namečemo precej hlevskega gnoja in ga pokrijemo s plastjo dobro presejane zemlje. Po izvršeni setvi zaboj pokrijemo s šipami ali s slamnato odejo ali z obojím. Najbolje bo, da si pri kakšnem drugem vrtnarju ogledaš napravo toplih gred in ravnanje z njimi: kot samouk se boš gotovo večkrat opeknel. V tople grede bomo sejali solatice, mesečne redkvice, zeleni radič, korenček in še kaj drugega, kar ima v zgodnji pomladi visoko ceno.

Drugače pa sejemo oziroma sadimo v tem mesecu prav malo, kvečjemu zgodnji grah (Alaska in ekspres z dolgimi stroki) in bob, česen in čebulček.

Pač pa moramo ta mesec vrt skrbno prečistiti, urediti dostopne poti h gredicam itd. Ne pozabi nikdar na kompost ali mešani gnoj, katerega si sam pripraviš na vrtu: na

kup zmeči vse rasilinske ostanke, drven pepel in smeti, zalij kup z gnojnico, če jo imaš, drugače pa vrzi na kup od časa do časa po pest Thomasove žindre ali apnenega dušika (calcioocianamide).

OBILICA KROMPIRJA

Francija je pridelala lani izredno mnogo krompirja, in sicer 148 milijonov q. Na Angleškem je peronospora precej skrčila pridelok, vendar je ta še vedno obilen. Bogat je bil pridelek v Nemčiji, kjer je koloradski krošč prav malo škodil, več pa peronospora. Z dobrim pridelkom se hvalijo Avstrijci. Irski živijo skoraj samo od krompirja in zato ga vedno mnogo sadijo. Lani so ga pridelali toliko, da ga ensilirajo za krmo živini. Malo obljudena Švedska ga je pridelala 19 milijonov q. Danska 17. Belgija pa 22 milijonov ali malo manj kot Italija.

V zadnjih letih se je razvila posebno v ZDA industrija krompirjevih krljev, to je osušenega krompirja, ki vsebuje komaj 3% vode v primeri s 75% v svežem stanju. Posušeni krompir se lahko prenaša na velike razdalje: ameriška vojska ga ima povsod na razpolago, kjerkoli se slučajno nahaja. — Seveda so krompirjevi krlji velevažni tudi za gospodinjstvo.

KATERI TRAKTOR JE NAJBOLJŠI?

V Italiji je »samo« 780 različnih vrst traktorjev, tako da se človek v tej obilici ne

spozna. Strokovnjaki pravijo, da je nujno potrebna odbira, ki naj bi žrtvovala vsaj 95% tipov. Ostalih bo več kot dovolj. Danes je prav težko presoditi, katera znamka traktorjev je najbolj priporočljiva.

PRIDELEK OLJA V ITALIJI

Lanski pridelok oljk cenijo na okoli 8 milijonov q, iz katerih bodo dobili okoli 1.350.000 q olja. Pridelek je za 30% nižji od leta 1955 in skoraj polovico nižji kot je znašal v letih od 1951 do 1954. Oljke so pa bile bolj mastne. Računajo, da bodo dale 17,4% olja, medtem ko so ga prejšnje leto dale 16,5 odstotka.

Zato ni upanja, da bi olivno olje postalo cenejše.

KOKOSJE PERJE — KOKOŠJA KRMA

Pogosto slišimo, da se kokoši kljujejo in si rujejo perje, katero potem požrejo. Vse kaže, da gre perje kokošim v slast. Zaradi tega so Amerikanci začeli zbirati perje zaklane perutnine, ki ga posušijo, zmeljejo v moko ter nato krmijo kokošim v razmerju do 7,5% celotnega krmnega obroka. Ugotovili so, da kokoši tedaj mnogo hitreje rastejo.

PARKLJEVKA V ANGLIJI

Od letošnjega januarja do septembra je bilo v Angliji 70 primerov parkljevke. Ker pa tam trebijo bolezen s tem, da pobijejo vse obolele živali in tudi tiste, ki so morebiti s temi prišle v dotiko, so zaklali v celoti 731 goved, 6138 ovac in 565 prašičev. Država plača prizadetim gospodarjem celotno vrednost pobitih živali.

Sportni pregled

LETO SVETOVNIH REKORDOV

Leto 1956 je za nami! Če športnik pomisli, da so se bile v pretekli sezoni ostre borbe in pregleda njih končne izide, bo z veseljem ugotovil, da so bili uspehi nedvomno večji kot kdajkoli prej. Preteklo leto bi lahko imenovali »leto svetovnih rekordov«. Atleti, ki so v raznih delih sveta neprestano rušili svetovne viške in se hkrati približevali mejam človeške zmogljivosti, ne težijo več samo za tem, da bi premagali nasprotnike, temveč skušajo čim hitreje teči ali plavati, višje in dalje skakati ne glede na to, kdo je zmagovalc. Na vseh celinah sta se prebila v ospredje tako obseg kot kakovost športa.

Krona vsega športnega udejstvovanja so lani bile olimpijske igre (Cortina, Stockholm in Melbourne). Zelo težko in kočljivo je v nekaj vrsticah omeniti lanskoletna najpomembnejša dejanja raznih športnikov.

Na prvo mesto moramo postaviti vztrajne plezalce Japonske, Švice in Avstrije, ki so lani osvojili tri doslej še nepremagane osemstičmetrske vrhove Himalaje (Manaslu 8125, Lhotse 8530, Gasherbrum II 8045).

K rušenju svetovnih viškov sta največ prispevala lahka atletika in plavanje. Slavní in dolgoletni čas letčega Owensa je končno premagal črnc Williams, in sicer na berlinskem tekašišču. Avstralski plavalci in posebno Crappova so nepričakovano prodrli na prvo mesto ter dosegli na vsakem tekmovanju izredne čase. Čeprav so Italijani v kolesarstvu imeli slabo letino, se je za najboljšega kolesarja izkazal mladi amater Baldini, ki je poleg italijanskega, svetovnega in olimpijskega prvenstva osvojil tudi svetovni višek na enourni vožnji. Med profesionalci so se izkazali Belgijci, posebno Debruyne. Tudi v motornih športih so se vodile ostre borbe za svetovna prvenstva. Najuspešnejša so bila v avtomobilizmu italijanska vozila Ferrari in Maserati, v motociklizmu pa M. V. Agusta in Guzzi. Med vozači sta se tokrat odlikovala Angleža Collins in Moss; Fangio pa je vseeno postal četrtič svetovni prvak. V moto-

navtiki je važno omeniti izreden uspeh Campbella, ki je s svojim čolnom »Blue bird« vozil nad 363 km na uro. Evropejci so v boksu mnogo napredovali in bodo v tem letu resno ogrožali Američane, dosežanje svetovne prvake v več kategorijah. Za najboljšega boksarja so proglasili mladega črnca Pattersona, ki je pred kratkim osvojil svetovni naslov težke kategorije, potem ko je slavní Marciano še nepremagano zapustil boksaški oder. Avstralsci so v tenisu na vseh igriščih dokazali veliko premoč. Osvojili so si po zaslugi mladih Hoada in Rosenwalla vsa najpomembnejša prvenstva in na koncu leta so uspešno branili tudi Davisov pokal. Bežni pregled najznačilnejših dejanj hočemo zaključiti z nogometom, ki je še vedno najbolj priljubljen šport. Madžari, nekronani prvaki sveta, so slabo začeli svojo sezono. Opomogli so se pa v drugi polovici leta, ko so izvojevali največje zmage proti prvostnim državnim enajstoricam. Presenetili so nas Čehi, medtem ko nekatere svetle zvezde kot Jugoslavija, Avstrija in Nemčija polagoma ugašajo. Veliko se je govorilo tudi o konjih. Največje zmage sta žela Ribot ter Gelinotte.

Kakor vselej so tudi konec preteklega leta naj večji športni časopisi na svetu izvedli zanimivo anketo, iz katere sledi, da je najuspešnejši športnik leta 1956 29-letni Vladimir Kuc. Na drugo mesto postavljajo Avstrijca Tonija Sailerja, trikratnega olimpijskega zmagovalca v Cortini.

Med ženskami se je lani najbolj izkazala avstralska plavalka Lorraine Crapp.

Vrstni red je naslednji:

1. Kuc (SZ), atletika; 2. Sailer (Avstrija), smučanje; 3. Morrow (ZDA), atletika; 4. O'Brien (ZDA), atletika; 5. Crapp (Avstralija), plavanje; 6. Rose (Avstralija), plavanje; 7. Cuthbert (Avstralija), atletika; 8. Campbell (ZDA), atletika; 9. Patterson (ZDA), boks; 10. Danielsen (Norveška), atletika; 11. Winkler (Nemčija), jahanje; 12. Baldini (Italija), kolesarstvo; 13. Ciukarin (SZ), telovadba; 14. Fangio (Argentina), avtomobilizem; 15. Williams (ZDA), atletika.

To leto ne bo toliko svetovnih ali evropskih prvenstev kot lani. Kljub temu pa ne bodo manjkala zanimiva in hkrati važna srečanja. Večina atletov bo uživala pridobljeno si slavo. Po tako burnem in uspešnem letu 1956 se jim to dobro prilega.

20

Za
našen
a
i
m
l
a
i
š
eT
r
i
j
eh
r
i
b
o
l
a
z
c
i

Dolga je bila pot...

6

Srečko je z naglimi koraki stopil v kadalno sobo, kjer ga je pričakoval prijatelj. V globokem usnjenem naslonjaču je sedel. Imel je ostro oblikovano glavo s snežnobelimi lasmi.

»Upam, da nisi dolgo čakal«, ga je Srečko pozdravil.

»O, jaz se nikoli ne dolgočasim«, je odvrnil Lover.

Srečko se je nasmehnil in se je pogreznil v naslanjač poleg nje.

»Upam, da si že prestal napore rojstne proslave«, je nadaljeval prijatelj. »Bil je prav prijeten večer. Za tvojo asistentko te pa kar zavidam. Res hihka ženska.«

»Prav resno dekle je«, se je Srečko izmikal. Pogovor je zastal. Sluga je prišel javit, da je večerja pripravljena. Šele pozneje, ko sta zopet sedela v kadalnici, je doktor Lover spraval pogovor spet na Andro. Sedaj se Srečko ni več mogel umakniti razgovora.

»Pri srečanju mi je«, je tiho pripomnil. Lover je prijel za čašo in jo je izpraznil. »To sem si mislil. Pa si ji povedal?«

»Da.«

»Kako je sprejela na znanje?«

»Moras razumeti, Miro, prišlo ji je kar nenadoma.«

»Naravno. Saj se ne zgodi vsak dan, da bi se šef zdravnik za ljubil v asistentko.«

»Razumi me, Miro«, je dejal Srečko nervozno. »Ti nimaš z njo opravka. Odkar je pri meni v bolnišnici, sem jo spoznal in začel ceniti.«

»Si kdaj pomislil, kaj bi ljudje rekli, če bi se vidva poročila?« Srečko je zamahnil z roko. »Kaj porečejo ljudje, me ne briga. Nikoli se še nisem ravnal po mnenju ljudi.«

»To vem. Tudi takrat si napravil tako, kakor si mislil, da po svoji vesti lahko zagovarjaš.« Srečko je vznemirjen vstal. »Kaj hočeš s tem reči?« Njegove temne oči so postale še bolj mrke. Vide-lo se je, da se sili ohraniti mirno kri.

»Kaj sem hotel s tem reči, Srečko? Svariti te hočem. Spomni se, da si že nekoč mislil, da si dosegel največjo srečo. In kako hitro je postala sreča opoteča!«

»Andra ni Maja«, je rekel Srečko z odločnim glasom.

»O tem ne morem soditi, ker poznam Andro Ferlen premalo. Koliko pa je stara? Morda sedem in dvajset ali kako leto več. Ti jih imaš sedem in štirideset. Dvajset let razlike.«

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 3. januarja 1957 si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	636—638 lir
avstrijski šiling	23,50—24,25 lir
100 dinarjev	85—90 lir
100 francoskih frankov	153—160 lir
funt šterling	1630—1680 lir
nemško marko	146,50—148,50 lir
pesos	17—20 lir
švicarski frank	146,50—147,50 lir
zlato	722—724 lir
napoleon	4850—5050 lir

TEDENSKI KOLEDARČEK

6. januarja, nedelja: Sv. trije kralji
 7. januarja, ponedeljek: Valentin
 8. januarja, torek: Severin, Božena
 9. januarja, sreda: Julijan
 10. januarja, četrtek: Pavel, Vilko
 11. januarja, petek: Higin, Božidar
 12. januarja, sobota: Ernest, Tatjana

RADIO TRST A

Nedelja, 6. januarja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše; 13.30 Glasba po željah; 16.00 Skerjanc: Koncert za klavir in orkester; 17.00 Marjan Vouk: »Božični triptih« - igrajo člani Radijskega odra; 20.30 Puccini: »Dekle z zlatega zapada«, opera v treh dejanjih.

Ponedeljek, 7. januarja, ob: 18.31 Slovenski dueti; 19.15 Radijska univerza; 21.45 Slovenske ritmične popevke; 22.00 Slovenske balade.

Torek, 8. januarja, ob: 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Zbor Slovenske Filharmonije; 21.00 Jacques Deval: »Tovariš«, drama v 4 dejanjih - igrajo člani Radijskega odra.

Sreda, 9. januarja, ob: 12.55 Hrvatske pesmi; 18.30 Pisani balončki; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Obletnica tedna; 22.15 Menotti: Koncert za klavir in orkester.

Četrtek, 10. januarja, ob: 19.15 Sola in dom; 21.00 Dramatizirana zgodba; 22.15 Dve Griegovi suiti; 22.45 Poje Julia de Palma.

Petek, 11. januarja, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Zbor Vinko Vodopivec; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Iz svetovne književnosti in umetnosti.

Sobota, 12. januarja, ob: 16.00 Utrinki iz tehnike in znanosti; 18.30 Glasba za naše malčke; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 21.00 Teden v Italiji; 21.15 Slovenski oktet; 22.24 Ciganske melodije.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 328: Bajе si kadilec ohrani zdravje, če po vsaki pokajeni cigareti zaužije 2 grama vitamina C. A kaj mi to znanje pomaga če ne vem, v kateri hrani in koliko je tega vitamina. Rad bi vedel, koliko in kateri vitamini so v enem kg hrane in katere človeške slabosti uničujejo.

Odgovor: Vitamin C služi proti skorbutu, največ pa ga je v pomarančah, nato v zelju, papriki, peteršilju, krešji, paradižniku in več ali manj v vsaki zeleni hrani. Kadilec bi torej moral zaužiti mnogo sveže hrane. Ne moreta pa biti potrebna ravno 2 grama vitamina C za vsako cigareto. Saj bi morali potem použiti velike kope zelenjavi, v kateri ugotavljajo vitamine le na miligrame (mgr.), torej na tisočinke grama. O priliki bomo kaj več napisali o vitaminih in tudi, v kateri hrani jih je največ.

ZAHVALA

Ob tragični in prerani smrti našega ljubelega sina in brata

ALBERTA ANTONIČA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam ob težkih urah stali ob strani ter nam kakorkoli pomagali. Posebna zahvala naj gre mladini iz Cerovelj in bližnjih vasi, nabrežinski godbi, šempolajskemu pevskemu zboru, domačemu župniku in vsem, ki so pokojnika spremili na zadnji poti.

Cerovlje, 3. jan. 1957

žalujoči: oče, mati, bratje, sestra
in ostali sorodniki

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

Srečko ni razumel prijatelja. »Kaj naj to pomeni? Seveda ni sem več kak mladi zaljubljenec. To ve tudi Andra. In če bi ...« Obmolknil je ...

»Vidiš, se je vtaknil vmes doktor Lover, ože sam začenaš pomišljati.« Menjal je pogovor.

»Si že kaj novega slišal o Maji?«

»V Ameriki živi.«

»Se je spet poročila?«

»Dobro se še spominjam dneva, ko si me seznanil z njo«, je rekel Lover. »Bila je krasna, sončna nedelja. Sprva sem mislil, da stoji prikazen pred mano, tako neverjetno lepa je bila tista ženska. Potem se je nasmehljala in še do danes nisem pozabil tistega nasmeha. Bil je drugačen izraz, kot ga imajo naše ženske. Takrat sem te zavidal za Majo. Toda kmalu sem se preplašil lastnega čustva, kajti ravno tako bi ti lahko zavidali lepoticu tudi drugi, čisto drugačni moški in se ji hoteli približati.

In v resnici se je tako tudi zgodilo.«

»Da, prav tako«, je potrdil Srečko.

»Če bi ne bil imel svojega poklica, bi te tisto strlo.«

»Čemu mi vse to pripoveduješ?«

»Včasih je dobro in zdravilno, da se spominjamo preteklih dogodkov.«

Pavel Jan se je vrnil z dela domov. Zaposlen je bil kot mizar v tovarni pohištva; po osmih urah dela je bil pošteno truden. Odprl je vežna vrata skromnega stanovanja in pogledal v kuhinjo. Nudil se mu je isti pogled kot že nekaj tednov sem. Žena je sedela pri oknu in strmela s praznimi očmi tja predse. Tudi ko ga je slišala vstopiti, ni premaknila glave.

Mož je obstal na pragu. Pogled se mu je zaurčil, toda to ni bila jeza, marveč globoko iz srea izvirajoče čustvovanje.

»Irma«, je na tiho rekel. Zvok pa ni prodrl v zavest žalujoče žene.

Pavel je pogledal po kuhinji. Na mizi je še stala posoda od zajtrka. Irma ni ves dan ničesar zaužila. Sedela je nemo in nepremično in je premišljala, da ji je smrt iztrgala otroka.

Počasi je stopil k ženi in ji je položil roke na ramena. Irma se je zdrznila, kot da se je prebudila iz spanja. Sunkoma je obrnila glavo v stran.

»Kaj hočeš?« je ostro vprašala.

»Tako ne more več iti. Irma«, je odvrnil. »Na tak način ne moreš živeti.«

»Mar mi boš ti predpisoval, kako naj živim?«

»Ne, tega nočem«, je Pavel mirno odgovoril. »Hočem ti le pomagati, da to preboliš.«

»Nikoli ne bom mogla preboleti«, mu je naglo vpadla v besedo. »Čemu je moral moj otrok umreti? Čemu? Daj mi odgovor!«

Oči so ji žarele. Roke je stiskala v naročje, vse telo se je treslo.

Pavel je povsle glavo. Kolikokrat mu je Irma zastavila podobno vprašanje! Toda odgovora ji ni mogel dati; nihče ga ne more. Vzdihi je in se obrnil. Vzel je lonček za kavo in ga napolnil z vodo. Prižgal je gorilnik in pristavil posodo. Sam si je moral pripraviti, če je hotel kaj jesti. Irma je zopet sedela kot kip na stolu. Zdelo se je, kot da sploh ne občuti moževе navzočnosti v sobi.

* * *

Andra ni več mogla dolgo odlašati razgovora s profesorjem Srečkom Gravino. Venomer je o tem razmišljala. Tehtala je za in proti, toda odgovor, katerega si je morala v vesti dati, je bil vedno isti. Ne more se poročiti s Srečkom.

On je tudi uganil, kakšen odgovor mu bo Andra dala, ko je s povešeno glavo stopila nekega dne k njemu. Ves bled je postal in komaj se je obvladal, da ni pokazal razburjenja.

»Sedite, prosim«, je hripavo dejal. Andra je besede preslišala. Počasi je dvignila glavo in ni odmaknila pogleda.

»Vaše ponudbe ne morem sprejeti, gospod profesor«, je spregovorila. »Zahvalim se Vam za zaupanje in Vas prosim, da me razumete. Jaz Vas ne morem ljubiti, ker ...« nenadoma je umolknila.

»Čemu ne nadaljujete, Andra?« se je po dolgem premolku oglašil Srečko. »Mi ne poveste vzroka? Ste morda dali besedo in sree drugemu?«

»Da.«

Srečko je težko vzdihnil. »Ga poznam?« Andra je prikimala. »Bojim se, da me boste hoteli sedaj zapustiti«, je spregovoril profesor, ki se je medtem že malo obvladal.

Andra je povzdignila glavo. S preplašenimi očmi je pogledala zdravnika:

»Ali me hočete odpustiti iz službe?«

Kratek nasmeh je zaigral na Srečkovih očeh. »Nikakor ne; če morete, kar ostanite. Bediva dobra prijateljca, Andra!«

Andra je imela samo eno željo, da bi čimprej zapustila sobo.

»Da, da«, je jedva spregovorila in mu ponudila roko.

Andra si je težko predstavljala, kako je mogoče biti vsak dan skupaj z možem, ki jo je zasobil. Ure, ko je morala s profesorjem skupaj preiskovati bolnike, so ji bile vedno bolj mučne. V skupini zdravnikov je pri teh obiskih stala vedno bolj zadaj. Vendar je imela občutek, da jo profesorjeve oči vedno preko vseh iščejo. Zdelo se ji je, kot da vidi njegove očitajoče poglede. Toda kaj naj stori? Ali naj si tudi ona poišče drugo mesto, kot je to storil Davo?

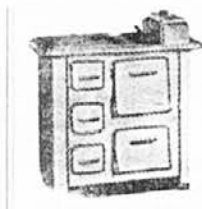
Dan in noč je iskala izhoda, a zaman. Tedaj ji je prišlo sluh na pomoč. Neka soseda, ki je z njo stanovala v istem nadstropju, ji je pripovedovala, da namerava doktor Pirih odstopiti svoje mesto mlajši moči.

(Nadaljevanje prihodnjiv)

Najbolje vas postrežejo naslednja podjetja:

TVRDKA

Kerže

TRGOVINA NA DROBNO IN DEBELO

T R S T

PIAZZA S. GIOVANNI 1
TELEF. 35-019*Prodaja tudi na obroke*

Emaljirani štedilniki in peči najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki, dekorativni predmeti umetne obrti od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vseh vrst električnih luči klasične in moderne oblike.

ZNANA SLOVENSKA TRGOVINA Z MANU-
FAKTURO IN S TKANINAMI

Franc Udovič

TRST — ul. MAZZINI 46 — Tel. 94-550

TRG PONTEROSSO 5 — Tel. 29-686

AVTOTAKSI

KOMEL FRANC

Prevoznik tudi za Jugoslavijo

GORICA - Trg Ed. De AMICIS 10 - Tel. 22-04

„LA VINICOLA TRIESTINA“

DI ALBERTO URŠIČ

TRST - Ul. Cec. Rittmeyer 20 - Telefon 38-380

Imamo bogato zalogo vina Verona, furlanska, istrska in vipavska vina ter kraški teran

TVRDKA

ČUK

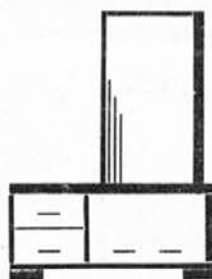
GORICA — Trg CAVOUR 9 — Tel. 35-36
CORSO VERDI 26 — Tel. 21-60Motorna kolesa, bicikli, šivalni stroji,
nadomestni deli itd.

TRGOVINA IN DELAVNICA ČEVLJEV

Gec

ROJAN, Trg tra 1 Rivl 2
Tel. 31-198

Oglejte si našo zalogo vsakovrstnih čevljev!

T O V A R N A

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

ZNANI TAPETNIK

PAHOR MARIJ

TRST — ul. SLATAPER 20 — Tel. 41-812
Sprejema vsakovrstna naročila in popravila

GOSTILNA

Pri Jožkotu

Figovec

TRST — Via GHEGA 3

Najboljša postrežba po najnižjih cenah!

Podjetje BELTRAM

TRST — ULICA VALDIRIVO 3 — TEL. 36-991
Vam nudi vsa pojasnila za izvoz v inozemstvo raznih darilnih paketov: vespe, motorje, avtomobile, šivalne stroje in radio aparate. Istočasno Vam preskrbi nove in stare omenjene predmete po najnižji ceni ter Vam jih pošlje na zaželen kraj.

TRGOVINA Z MESNIMI IZDELKI

FONDA

TRST — SKEDENJSKA ul. 93 — Tel. 44-443

KAVARNA

Bratuž

GORICA - ul. MAMELI 4
Tel. 34-78TRST
VIA CARDUCCI 15
Telefon 29-656Bogata izbira naočnikov, daljnogledov,
toplomerov in fotografskega materiala

Andrej Bolko

mr. ph.

Farmaceutski proizvodi in kemikalije
TRST - ULICA TORREBIANCA 21-II

Import - Export

Telef. 31-315